

Gizli Hava Müzesi

Cem Akaş

“Kendinizi taklit etmeye başladığınızda,
işiniz bitmiş demektir.”

Graham Greene

Bir Julio Cortazar:

Van Der Graaf Generator Dinliyorduk

Yeryüzü haritalarının bireysel yaşamlar üstündeki etkileri - Işıl iyi bir iş buluyor - Bilekteki garip dövme - Paftaların dansı - Melih’le tanışma - Işıl patronuyla yüzleşiyor - Anılar - Kurtarıcının balonu - Taş atmanın yoruculuğu - Işıl kendini anlatmadığını sanıyor - İşte sürpriz - Bir kamp anısı - Evdeki gelişmeler - Uydurmanın zorluğu - Kapı açılıyor - Beklendik misafir.

“I did not, no no I did not,
I truly did not choose it.”
V.D.G.G.

İstanbul’un en yeni haritası yirmi yıl önce yapılmıştı - yirmi yıl önce şehrin haritacıları, durdurak bilmeden büyüyen ve sonraki yıllarda çok daha hızlı bir şekilde yayılacak ve düğümlenecek olan bu yarattığı kağıt üzerinde saptamaktan vazgeçmiş, pes etmişti. Kabaran, çoğalan ve süregelen bir metastazla her yana yayılan hücrelerine çıplak gözle ürkmekten bakabilmek, ancak aptallık sınırındaki bir cesaretle mümkündü. Şehrin şu anki halini saptamak imkansız olsa gerekti - bir yıl içinde öyle kökten (ama çoğunlukla köksüz) değişiklikler oluyordu ki orada burada, “işte İstanbul’un haritası” diye ortaya çıkartacağınız belge, gözünüzün önünde gerçekliğinden, doğruluğundan, otoritesinden hızla çok şey yitirecekti. Anlaması zor olmayan bir yıldırımcılık unsuru.

Benim asıl şaşırtıcı bulduğum, bu hükmen yeniklik durumundan kurtulmak için Devletin kararlı bir çalışma başlatmış olmasıydı. Tapu Kadastro Başmüdürlüğü ile Yollar ve Haritalar Genel Müdürlüğü tarafından ortak bir “İstanbul’u Saptama Komisyonu” kurulmuş ve bu bürokratik bünye, “mevcudun belgelenmesi ve değişikliklerin peyder pey kayıtlara geçirilmesi” görevini sonsuza dek yerine getirmek amacıyla çalışmaya koyulmuştu. Koyulmuş demek daha doğru olacak - bu iddialı proje, hele bizimkisi gibi kayıt özürlü bir kültürde, entropiye ve boşvermişliğe indirilen ağır ve modernist bir darbe olarak, yedi düvele duyurulmalıydı, törenler yapılmalı, kurdeleler kesilmeli ve her şey bir seçim yatırımı haline dönüştürülmeliydi bana kalırsa, ama -bu da çok şaşırtıcıydı- böyle yapılmadı. Sessiz sedasız başladı herşey.

Buna herhangi bir itirazım yoktu tabii. İnşaat mühendisliğinin üçüncü sınıfını bitirmiştım, yaz tatili başlamıştı, gereğinden çok boş zamanım ve gereğinden az param vardı; PTT Hastanesinin arkasındaki pek de gösterişli olmayan binaya iş görüşmesi için gittiğimde bütün beklentim, yaz boyunca beni fazla öldürmeyecek ve ev kiramı, kitap ve “joint” paramı verecek ufak bir işti. Yorgun görünümlü, sürekli elindeki siyah çerçeveli gözlükle oynayan ama hiç takmayan, ince

sol bileğinin (sağ bileği de inceydi elbette) iç tarafında küçük bir dövmesi olan, orta yaşlı olduğu izlenimi veren, başkasının sesini kullanıyormuş gibi konuşan bir adam görüştü benimle; nerede okuduğumu öğrendiğinde, pek az kadının inşaat mühendisliğini seçtiğini söyledi, benim nedenlerimi sordu. Yeni doğan bir bebek hakkında ilk sorulan soru “kız mı erkek mi?”dir ya, cinsiyetin bu dünyada ne kadar belirleyici olduğunu daha iyi ne gösterebilir, inşaatı neden seçtiğimin sorulması da bir o kadar klasik bir soru haline gelmişti benim için. Yedekte beklediğim ve duruma göre kullandığım birkaç klasik yanıt vardı tabii, ama o gün nedense en risqué ve burnu havada olanını vermek için dürtüklendim: “fallik sembol olmayan binalar yapmak için.” Görüşme orada bitmeliydi, bitmedi - yarım saat kadar sonra binadan çıkıp Kadıköy minibüslerine doğru yürümeye başladığımda, beklediğimden yüksek bir maaşım ve ne kadar garip olduğuna karar veremediğim bir işim vardı.

Bir yanıyla yeterince mantıklıydı benden beklenen: her gün, bana verilen paftanın gösterdiği bölgeye gidecek, paftada gözükmeyen yapı ve yolları işaretleyecek, düzeltilmiş paftayı ertesi sabah teslim edip yeni bir pafta alacaktım. Bütün bu paftalar daha sonra Ana Merkezde bilgisayara girilecek ve “master plan” oluşturulacaktı. Benim konumunda yüz - yüz elli kişi olmalıydı Anadolu yakasında çalışan, ama komisyonun bu taraftaki merkezine gidip geldiğim onca zaman boyunca, beş - altı kişi dışında kimseyle karşılaşmadım. Görevimin ikinci bir bölümü daha vardı: paftada gözükken ama artık var olmayan yapılar söz konusu olduğunda, çoğu zaman, yapılmış olan değişikliği işlemem isteniyordu yalnızca - yol geçiyorsa yolu, yeni bir apartman dikilmişse onu işaretliyordum. Ama her zaman değil - bazen, teslim ettiğimin ertesi günü, bazı kırmızı işaretlerle geri veriliyordu pafta; şu anki halinin “kabul edilemez” olduğu anlamına geliyordu bu, değişimi saptamanın ötesinde birşey yapmam bekleniyordu. Tam olarak ne beklediği bana hiçbir zaman söylenmedi; aynı pafta üzerinde beş gün uğraşmak zorunda kaldığım oldu, tutturana kadar. İşimde ustalaştıkça şunu anladım: bazen paftanın o kısmının ilk halinde olduğu gibi kalması isteniyordu, bazense şu anki durumla kağıt üzerinde vaktiyle saptanmış durum arasında bir tür uzlaşma, bir karışım yaratmam ya da tümüyle yeni birşey üretmem gerekiyordu. Önceleri kırmızılı paftalar geri geldiğinde ilk adım olarak işaretli bölümleri kafadan eski hallerine döndürüyordum, tekrar geri gelirse oynamaya başlıyordum; sonra sonra, elim alıştııkça ve ne istendiğini, istenebileceğini daha iyi hisseder oldukça, buna gerek duymaz oldum - tek katlı, üç odalı, bahçeli evin yıkılıp yerine on iki katlı Medine Apartmanının dikildiğini ve eskiden bahçe olan yerden şimdi Çolak İsmail Sokağının geçtiğini görünce, paftanın üzerine sekiz katlı Kербela Apartmanını işleyip sokağın adını Kuşuçmaz'a çevirdim. Yaptığım değişiklik sessizce onaylandı.

Bütün onay ve itirazlar sessizdi zaten. Temmuzun sonlarına doğru, yaptığım işe zekâ oyunu - sanat eseri arası bir gözle bakar hale gelmiştim - özellikle yaratıcı bir buluş yaptığımı düşündüğüm zaman hiçbir övgü almamak, gözlüğü elinde adamın, beni gördüğünde hafifçe gülümseyecekmiş gibi kıvrılan ağzından performansıyla ilgili tek bir söz duymamak, hevesimi kırmaya başlamıştı. Ama dalga geçmeme hiç izin verilmiyordu - ben daha iyi işler çıkarttıkça, benim için konulan standart yükseliyordu; çok iyi olabileceğimi gösterir göstermez, çok iyi olmayı sürdürmek zorunda bırakılmıştım.

Bir gün Küçükyalı'da, Şemsettin Günaltay Caddesinin altında kalan mahallede çalışıyordum. Denize doğru inen Mürevvih Sokakta ilerliyordum, ufak değişiklikleri hızlı hızlı not ederek. Sokağın Çam Sokakla kesiştiği yerde, yolun kenarında, dört çocuk bilye oynuyordu - hemen öteden geçen banliyö treni dikkatlerini hiç mi hiç dağıtmıyordu. Tren gittikten sonra karşıya geçtim - tren yolunun öbür yanında Musavat Sokağı başlıyordu, paftada gözüküyordu bile, o yüzden işim biraz uzun sürdü. Minibüs caddesine gitmek için geri dönerken, bilye oynayan

çocuklar hala oradaydı; yanlarından ilk geçtiğimde bana ve elimdeki defter-kaleme dik dik bakan çocuk -10-12 yaşlarında, parlak gözlü, düz kahverengi saçlı, beyaz tenli birşey- ben demiryolunun taşları üzerinde ayağımı burkarak ve sandaletlerimin ince tabanının altında taşları hissederek yürürken, Abla sen yazar mısın? diye sordu.

Hayır, haritacıyım.

Ama burası okyanus değil ki.

Ben kara haritacıyım. Annen baban seni arabayla uzak yerlere götürmüyor mu?

İzmir'e gittim ben, daha küçüktüm o zaman ama, -eliyle gösteriyor- dört yaşındaydım.

Kim kullanıyordu arabayı?

Annem bilmiyor ki.

Baban öğretmiyor mu?

Bi dakika, dedi küçük işaret parmağını havaya kaldırarak - tam değil ama, beli hizasına kadar.

Oynama sırası ondaydı. Musavat Sokağına baktım - buraya bir alt geçit yapılırsa iyi olurdu.

Ben roman yazıyorum, dedi yanıma dönerek.

Adın ne senin?

Uzay Çocukları.

Hayır, senin adın ne?

Melih.

Romanında Voltranlılar da var mı?

Avucunu kafasının üstüne yapıştırdı - belli ki saçmalamıştım.

Hayır, bunlar Aztekli iki çocuk, Fitka'yla Metket, uzaylılar onları kaçırıyor, ama onlar sonunda kaçıp dünyayı kurtarıyorlar.

Bana bakmayı sürdürerek başını biraz eğdi, bir taşı hafifçe tekmeledi, güldü. İşte tam o anda üç görüntü üst üste canlandı kafamda: demiryolu taşlarının arasında bilyesini ararken ayağı takılan Melih ve bir saniye sonra, tekerleklerinden fren kıvılcımları saçarak ona çarpacak olan tren; parke taşlı bir alt geçit, önünde arabaların girmesini engellemek için dikilmiş, paslı demir çubuklar, girişteki "Melih Geçidi" yazısı, gece, sokak lambasının ışığı, sidik kokusu; geçidin öbür tarafında bisikletiyle hızla gelen ve mazgalları çaprazlama geçmeye çalışırken duvara çarpan kız çocuğu, öğle sığağı.

Çabuk yaz, diyebildim, çabuk çabuk yürümeye başladım sonra.

O gece evde, odamdaki masada pafta üzerinde Melih Geçidini işaretlerken, şaşılası şey ama gerçekten ilk kez o zaman, yapmakta olduğum işin anlamını fark ettim: Gerçekle boy ölçüşüyordum, hoşuma gitmediğinde değiştiriyor, nasıl olması gerektiğini söylüyordum ve sonuçta benim yaratmış olduğum ayrıntılar kağıt üzerinde Gerçek haline geliyordu - peki ama Gerçek de bir süre sonra bana uyum göstermek zorunda hisseder miydi kendisini? Herşey hikaye olabilir miydi?

Bileği dövmeli adam bu pafta hakkında da hiç yorum yapmayınca daha fazla dayanamadım.

Dün teslim ettiğim çalışmayı beğendiniz mi?

Elbette.

Çizdiğim demiryolu geçidini fark ettiniz mi? Öyle bir geçit yok aslında.

Biliyorum.

Nasıl bilebilirsiniz ki?

Siz tek elemanımız değilsiniz Işıl Hanım.

Bir süre hiçbir şey söylemedim - böyle bir kontrol mekanizması kuracakları aklıma gelmemişti.

Bir tilkiyle dans ediyordum demek. Aslında itici bir insan değildi karşımdaki, hatta gide gele ona

epay alışmıştım - yenik düşmüş bir deha seziniyordum onda, yenilgiyi kabullenmiş ve olabileceğinin en iyisi olmaktan vazgeçmiş bir adam; insanlarda bunu görmek beni o sıralarda en çok üzen şeylerden biriydi, pes etmek düşünülemez bir davranıştı benim için. Bazen ona sarılmak, cesaretlendirmek istediğim bile oluyordu açıkçası, gömleğinin içine atlet giyip giymediğine bakmak, onu güldürmek istediğim oluyordu. Sessizlik ve sekmeyen bakışlar çok etkileyicidir bazen, bazense sinir bozucu. Kendisini silikleştirmeye çalışan bu adamın ağzını açmadan bana bakmasından o gün nefret ediyordum. Yaptığım, yaptığımız iş hakkında yeni yeni sorular üşüşüyordu kafama - hangi haritacının düzelti ve eklemelerinin kabul edileceğine kim, nasıl karar veriyordu, bu komisyonun asıl amacı neydi, gizli bir projeyseniz bu bana ve benim gibilere nasıl güveniyorlardı? Korktum. Birden korktum ve taşı-tarağı toplayıp oradan gitmek, işi bırakmak, oraya hiç gitmemiş olmak ve hiçbir şey bilmemek istedim.

Telaşlanmayın. Yine aynı tepkiyi veriyorsunuz, kaçmaya çalışıyorsunuz, görmezden gelmek istiyorsunuz. Sevgilinizin durumunu görmezden gelmeye çalışmanız onun asılmasını engelleyemedi ama.

Ağlayarak, tamam, ağlayarak çıktığımı hatırlıyorum- ertesi gün gitmedim işe. Bir sonraki gün de.

Olanları duymuş olabilirsiniz, Cenk bütün hikayeyi tefrika etmişti vaktiyle. Can -sevgilim- her zaman deli bir adam olmuştu gerçi, ama sonradan gerçekten delirmiş ve cezası ölüm olan bir suç işlemişti. Birkaç arkadaş -onu en çok sevenler- çırpındık ona yardım etmek için, çok akıllı bir insandı Can, yaptığı şeyi yapabilmesi için ruh sağlığının tümüyle bozulmuş olması gerekiyordu, ama bu kanıtlanamadı, daha doğrusu onu asmak zorundaydılar sanırım, herkes galeyana gelmişti, olaylar büyüdü, o noktada kimsenin yapabileceği birşey kalmadı. Can'ı çok sevmiştim. O suçu işlediği sıralarda ilişkimiz çok kötü bir haldeydi gerçi, acı çekmekten ve çektirmekten, kalan sevgi kırıntılarını alelacele tüketmekten başka birşey yapmıyor gibiydik, ama o öldükten sonra hayaletinden hiç kurtulamadım. İkimiz de çok gençtik, pek çok şeyi ilk birbirimizde görmüş, birlikte büyümüştük - onun kendisini benden koparmasını, sanki bilerek, isteyerek, delice bir ölümü seçmesini ve çekip gitmesini, bu sevgiyi yaşatmayı benim omuzlarıma bırakmasını affetmedim, hıncım geçmedi, ona olan saplantım da - ikisi de derinleşti sadece. Bahariye'nin arka sokaklarından birindeki evimden bir seferde on, on beş gün boyunca hiç çıkmadığım oluyordu, sımsıkı örtmüştüm perdeleri, makarna pişirip duruyor, "joint" sarıyor, ceza hukukuyla ilgili kitaplar okuyordum sürekli. Temel kaynakları bitirdikten sonra daha spesifik şeyler okumaya başladım, marjinal suçun erdemleri olduğunu savunan bir risaleye kafamı taktım uzunca bir süre; elektrik sobamı bir salona, bir odaya sürüklüyordum, arkadaşlar uğruyordu arada, ama çoğu evin dağınıklığına, pisliğine, makarna ve soğuşun kokusuna, özellikle de koltuklara sinmiş karanlığa dayanamadı, ayakları kesildi; finallerime gitmedim ve ilk dönem derslerimin hepsinden kaldım, umurumda bile değildi tabii; annem gelmişti o sırada, sınavlar hakkında hiçbir şey demedi, bir hafta kadar evi temizleyip havalandırmaya çalıştı, yüzümün ne kadar solduğunu, kendime işkence etmekten vazgeçmem gerektiğini hatırlatıp durdu, dayanamadı sonra, canım, daha fazla dayanamadı, ruhum daralıyor burada beni de öldüreceksin dedi ve gitti. Kendimi cezalandırıyor değildim eğer düşündüğünüz buysa, dünyayı da cezalandırmıyordum - yalnızca kabuğumun içinde kalmak, kabuğumu hissetmek ve dışarı çıkma zamanı gelene kadar bir sincap gibi yaşamak istiyordum. Şubat olmuştu, okul yeniden başlamıştı, gitmiyordum, bütün gün okuyor ve uyuyor, geceleri saçma sapan televizyon programlarını iştahla seyrediyordum, o sıralarda gelip gitmeye başladı kurtarıcım, tatlı bir çocuktu aslında, kurtarıcım olacağını ikimiz de bilmiyorduk, gelip benimle televizyon seyrediyor, bazen gidiyor, bazen salondaki kanepede uyuyordu, konuşmuyorduk pek, neden

geldiğini bilmiyordum, dert de etmiyordum açıkçası, ona verebileceğim hiçbir şeyin olduğunu sanmiyordum, o da birşey istemiyor gibiydi; onu da öldürüyor olduğumu düşündüm bir gece birlikte içerken, ilk başka tuhaf coşkusu vardı ve gözümün önünde tükeniyordu bu coşku, kabuğum ona ağır geliyordu, zavallı çocuk, hiç de sesi çıkmıyordu, sanki orada, yanımda var olmayı bir insanlık hizmeti olarak gönüllü üstlenmişti ve amok koşucuları gibi, hedefine varmadan pes etmeyecekti, vardığında çatlayarak öleceğini bile bile. O gece onunla sevişmeye karar verdim, bunu borçluydum ona, o iyiydi, iyiler yalnız bırakılmamalıydı, kupkuruydum tabii, içime kimseyi kabul edecek durumda değildim ve bunu saklayamazdım, yorgun jestim buraya kadardı. Sonra ne oldu hatırlamıyorum, bir ara kustum sanıyorum, çok sarhoştum, sabah ondan önce uyandım, gözlerimi açtığımda yerdeki kutuya bakar buldum kendimi, uzun süre baktım anlamadan, sonra: “Truva Atı” marka bir prezervatif kutusu. Dahice bir buluş değil mi, kauçuk balonun içinde birşey yaklaşıyor size doğru, bir dostunuzdan gelen bir hediye sanıp açıyorsunuz kapılarınızı, kurt diyor içinizden bir ses, yok canım değildir diyor bir başkası, sonra bir bakıyorsunuz aa, kurt imiş, içinde bir sik var kauçuk balonun, sikiliyorsunuz. Katıla katıla güldüm, hiç böyle gülmemiştim, kurtarıcım uyandı, o da güldü beni kurtarmış olduğunu anlamadan, ben susmayınca gitti, çok güldüm, giyinip dışarı çıktığımda hala gülüyordum, iskeleye inip kahvaltı ettim, vapurla karşıya geçtim, okula gittim.

Merkezden ağlayarak çıktığım günden iki gün sonra işe döndüm. Tabii ki döndüm. Hakkımda bu kadar çok şey bilen o sümsük herife yenik düşecek değildim, benim de bilmek istediğim şeyler vardı ayrıca. O sabah hiçbir şey olmamış gibi davrandık ikimiz de, ama birşey olduğu belliydi, iş tanımım değişmişti çünkü. Harita işini tümüyle bırakmıyordum, ama paftalarımı gınaşırı teslim etmem yeterli olacaktı; artan zamanımı, İstanbul’daki günlük yaşamı tanıklıklar, gerçek hikayeler, yer betimlemeleri, karakter tahlilleri aracılığıyla kağıda dökmeye, raporlar hazırlamaya ayırmam isteniyordu. Proje genişletilmişti. Bu ek mesai karşılığında maaşım iki katına çıkacaktı.

Okulun yeniden açılmasına daha bir buçuk ay vardı, o zamana kadar ne kazansam kardır diye düşündüm, dersler başlayınca işi nasıl olsa bırakacaktım. Taş atmanın kol yormayacağı yollu temelsiz inanışın etkisi altındaydım sanırım - yazmam istenen şeyin tanımını o kadar belirsizdi ki, ne olsa giderdi. O gece eve gelip ilk raporumu yazmaya oturduğumda birden durakladım ama - kendi yaşadıklarımı, kendi insanlarımı, kendimi mi anlatacaktım şimdi? Elimle onlara koz vereceğimi sanıyorlardı belli ki. Bir ara bütün bu harita işinin büyük bir tezgah olduğunu, asıl amaçlarının beni “ele geçirmek” olduğunu düşünmedim değil; bu masrafa degecek kadar matah birşey olmadığını hatırlayınca paranoyak eğilimlerimi dizginlemeye karar verdim. Yine de tedbirli olmak lazımdı - içgüdüsel olarak kendimi olabildiğince saklı tutmam, olabildiğince çok uydurmam gerektiğini görüyordum. İlk raporumu, bir-iki hafta önce geç bir saatte televizyonda izlediğim “Kim Korkar Virginia Woolf’tan?” adlı filmin konusunu uyarlayarak ve özetleyerek oluşturdum. Osmanlı Tarihi doçenti Kemal ve bölüm başkanı Hulusi Beyin kızı Binnur yıllar önce evlenmişti, çocukları olmamıştı, ayrıca Kemal Binnur’un düşündüğü kadar hırslı çıkmamış, kariyerinde ilerleyememiş ve babasından sonra bölüm başkanı olamayacağını göstermişti. Bu iki ana düş kırıklığı Binnur’u alkole ve kabalığa, Kemal’iyse derişiklik dozu gün geçtikçe artan bir acı-alaycılığa yöneltmişti. Aynı üniversitede araştırma görevlisi olan Coşkun ve karısı Feride’yi bir gece yemeğe davet eden Kemal, Binnur’un onlara oğullarından bahsetmesine çok sinirlenmişti - oğulları yoktu tabii, kendi aralarında oynadıkları bir oyun, o zamana kadar kimseye anlatmadıkları bir sırdı bu. Coşkun ve Feride’ninse bundan haberi yoktu, ev sahiplerinin oğullarının gerçekten var olduğunu ve yakında anne-babasını ziyarete geleceğini sanıyorlardı. Binnur, kocasından intikam almak, mahkum olduğu sönük hayatın acısını çıkarmak için

Coşkun'u ilerleyen günlerde sık sık eve davet etmiş ve sonunda onunla sevişmişti. Kemal durumu anladığında yıkılmıştı, ama onun da oynayacağı bir kozu vardı - bölüm hocalarının ve eşlerinin toplandığı bir gece bir yıldırım telgraf tezgahı ayarlayıp, oğullarının onlara gelirken bir trafik kazasında öldüğünü perişan bir halde karısına haber vermişti, herkesin ortasında. Binnur kocasının bu silahı kullanmış olabileceğine, yıllardır oynadıkları oyunu böyle bir seferde yerle bir edebileceğine inanmamış ve gerçekten yıkılmıştı. Atılan karşılıklı bombalardan sonra bu iki insan, sıfır çizgisinde yeniden birbirlerine sarılmış, herbiri, hayattaki tek varlığının diğeri olduğunu yeniden anlamının üzüntüsü ama şefkatiyle ateşkesi sessizce imzalamıştı, fazla uzun sürmeyeceği belli olsa da.

Anlattığım son film olmadı bu - raporlarım da paftaların kaderini paylaşıp aynı tepkisizlikle karşılınca, yalnız gördüğüm değil, başkalarının bana anlatmış olduğu filmleri de yazmaya başladım. Sonu yoktu - masallar (özellikle kırmızı çizmeli kedi masalını çok yaratıcı bir şekilde dönüştürdüğümü düşünüyordum), okuduğum-okumadığım kitaplar, politik durum hakkında kulaktan dolma bilgiler, politikacıların ve sanatçıların özel hayatları, İstanbul'un hiç gitmediğim yerleri, Stradivarius kemanları, Ayasofya'daki mozaikler, Van Der Graaf Generator'ın şarkı sözleri, hepsi girdi raporlara. Bir defasında Efes Pilsen-Fenerbahçe basket maçını bile anlattım, oyuncuların hiçbirini ve kuralların çoğunu bilmememe rağmen. Çok eğleniyordum.

Eğlence Eylül başında kesildi. Sol bileğindeki dövmenin ne olduğunu hala anlayamadığım adam, kendi mahallemin paftasını verdi bana bir sabah. Caddeye ininceye kadar bakmamıştım neresi olduğuna, görünce gözlerim ister istemez evimi aradı; midemin kasılmasından anlamıştım: evim gözüküyordu paftada. Onun yerine bir okul binası vardı. Saçmaladığıma inandırmaya çalıştım kendimi, kimbilir ne zaman hazırlanmıştı pafta, gerçi evimin olduğu üç katlı bina da yeni değildi, ama niye büyütüyordum ki, düzeltmem yeterliydi.

Olmadığını biliyordum. Pafta geri geldi - acemilik dönemimden sonra ilk kez oluyordu bu ve evet, evimin üzeri kırmızıyla işaretlenmişti. Günaşırı değil her gün götürdüm paftayı, yeni bir değişikliklerle - binanın adını değiştirdim, alanı ve kat sayısı ile oynadım, yan taraftaki boş daireyi dükkan yaptım, olmadı, geri geliyordu her seferinde. Adamımın gözlerinde belli belirsiz bir endişe okuyordum her gittiğimde, ama hiçbir şey söylemiyordu, benim evim olduğunu bilmemesi olanaksızdı, niye böyle yapıyordu anlayamıyordum, ne istediğini de anlayamıyordum, akşamları sigara üstüne sigara içiyor, televizyonda kanaldan kanala atlıyor, evin içinde dolanıp duruyor, paftanın başına oturmamak için her türlü bahaneyi yüzüstü kullanıyordum. Bir hafta kadar sürdü bu sanırım; bir gece liseden bir arkadaşım ile buluşup Kemancı'ya gittikten, gürültü ve birayla sarhoş olduktan ve grubun davulcusuna asıldıktan sonra eve döndüğümde, kaçamayacağımı, yapmam gereken şeyin günlerdir salonun bir köşesinde ses çıkarmadan beni beklediğini, karanlıkta gözlerinin ışıdığını, bu gece onu yoksamaktan vazgeçeceğimi bildiği için titreştiğini ve bu titreşimlerin usulca suratımı yaladığını fark ettim. Peki dedim, hiçkırmadan ağlamaya çalışarak, peki, umurumda değil, sizinle uğraşamayacağım - paftayı masamın üzerine serdim evimin yerine ilk paftada gözükene okulu çizdim.

Geç kalktım ertesi sabah - evden çıkmak için büyük bir çaba harcadım, paftayı bırakmak için kendimi sürükleye sürükleye merkeze gittim. Kapı duvar. Kimse yok gibiydi, pencereler kapalıydı, perdeler gitmişti, yağmurlu ve karanlık bir gün olduğu halde hiç ışık yanmıyordu içerde - hayır dedim, bu çok eski bir numara, bu kadar da değil artık, yutkunamıyordum, elimdekileri kapıya bıraktım, taksiyle döndüm eve, şoföre para verip vermediğimi hatırlamıyorum, kapımın üzerindeki tabelada "Özel Hayzen Gabal İletişim Kursu" yazıyordu. Kapı kapalıydı, kilit değişmişti - evin çevresinde dolaştım, salondan sesler geliyordu; arka bahçeye gidip pencereden odama girdim. Salon kapısı kapalıydı, içeride belli ki bir ders

yapılıyordu - kulak kabartınca, konuşulanların tanıdık olduğu vehmine kapıldım, anlamam için fazla dinlemem gerekmedi - raporlarımdan birini tartışıyorlardı, bir arkadaşımın yazmayı düşündüğünü söylediği, yinelenen bir alıntı aracılığıyla iç içe geçirilmiş öykülerden oluşan kitabı anlatmıştım bir keresinde, cümlelerimi duyuyordum, hocaya ait olduğunu sandığım ve tanıdık gelen ses uzun uzun konuştu, bir tartışma başladı ardından, daha fazla dayanamadım, elim ayağım titriyordu, zor çıktım pencereden.

Birkaç gün cesaret edemedim eve dönmeye - orada burada sürttüm, Bakırköy'deki bir tanıdığımızda kaldım, onun durumu benden beter gözüküyordu, sonunda kendimi yine kendi sokağımda buldum, geceydi, Dereağzı'ndan geniz yakıcı kokular geliyordu. Hiç kıpırtı yoktu evde, kapı yine kapalıydı ama; odama pencereden girdikten sonra yatağımın üstünde oturdum bir süre, öylece, bir "joint" sardım, ne zamandır içmiyordum, masamın başına geçip yazmaya başladım sonra. Ne yazdığım konusunda belirli bir fikrim yoktu başta, aklıma ne gelirse karalıyordum, bir süre sonra, üç yıl önceki yazdan, Rize'deki Hazindak yaylasında kamp yaptığımız günlerden söz etmeye başladım nedense, bir grup daha vardı bizim dışımızda, Metin'le hepimiz o zaman tanışmıştık, Can'la çok sevmişlerdi birbirlerini, kafa dengiydiler, ilkokulu birlikte okumuşlardı sanki, kendi grubu gidince Metin bizimle kaldı, çadırlardan birinde yer vardı, Can bana garip davranmaya başlamıştı, bunun ne tribi olduğunu bilemiyordum, sonra İstanbul'a dönmeye karar verdi, çok sinirlendim, ben kaldım, ama hepimiz tatsızlaştık ve iki gün sonra biz de döndük, yolda Metin çok güldürdü beni, şaklabanlıklarının bini bir paraydı, sonra bana ölesiye aşık olduğunu itiraf etti ama aramızda asla bir şey olamayacağını, bunu Can'a yapamayacağını söyledi, çocuktuk tabii, bunu mu sezmişti Can bilemiyorum, o kamp hakkında hiç konuşmadık sonra, Metin "aile dostu"muz oldu.

Böyle böyle sayfalar doldurdum, epey bitkin düştüm, yatıp uyudum.

Sabah salondan gelen gürültülerle uyandım. Sınıf yerine yerleşiyordu, az sonra ders başladı.

Yataktan çıkmak istemiyordum daha, o gün ne yapacağıma karar vermemiştim, sonra kulaklarım dikildi birden - Hazindak yaylasından bahsediyordu salondakiler, fırladım, masamdaki kağıtlar gitmişti, odama girmişlerdi, salonumu aldıkları yetmezmiş gibi odama girmişlerdi, doğru dürüst kapanmıyordu allahın belası pencere: salaklığım gülecektim neredeyse - kapı dururken pencereden girecek değillerdi herhalde. Bunu yapmalarına izin vermeyecektim elbette, odamdan ve benden uzak durdukları sürece onlar için yazabilirdim, kapının altından atardım yazdıklarımı, yeter ki -

İki taraf için de uygun bir anlaşmaydı bu.

Uydurmam gerektiğini söylüyordum kendime, kamp hikayesini ele geçirerek açtıkları gediğin büyümesini engellemeliydim, ama anılarıma ve yaşadıklarım karşı koyma gücümü yitirmiş gibiydim, en olmadık hikayeleri anlatırken araya benden birşey karışırıyordu, kişilerin yerlerini değiştiriyordum, ayrıntılarla oynuyordum, anafikri bambaşka bir hale getirdiğim bile oluyordu, ama temelde, yaşamdan aldığım malzemeyi kullandığım gerçeğini değiştirmiyordu bu ve bunu istemiyordum, istemiyordum, yalanlar söylemek, yalnızca kafamda var olan şeyleri anlatmak istiyordum, buna zorunluydum, kendimden parçaların kapının altından öte yana sızmasına karşı koymalıyım. Zor iş. Kullandığım sözcükler, o güne kadarki yaşamımın bagajıyla yüklü olduğuna göre, imgelemim de sonuçta benim olduğuna ve imgelerini, ne kadar garip ve aykırı olursa olsunlar, algıladıklarımı bana özgü bir yöntemle birleştirip dönüştürerek ürettiğine göre, kendimi kendi içimde tutmayı ama aynı zamanda da birşeyler anlatmayı nasıl başarabilirdim ki? İnsanlarla, olaylarla, yerlerle, şeylerle, düşlerle ilgili hikayeler yazmaya başladım: maral dedim, ceylan yavrusuna verilen addır, kuyruğuna kelebek konmasıyla ünlüdür; cibeng bir aşk çeşididir, duygusalılık dozunun düşük olması ve başlangıç aşamasında daha uzun

bir kuluçka dönemine gerek duymasıyla büjzidong'dan ayrılır. Kendimi kandırıyordum şüphesiz – olmayan sözcükleri var ettiğim anda birer geçmiş ediniyorlardı, mıknaş gibiydiler. Son umudum statik hesaplarındaydı – kurduğum köprülerin, diktiğim kulelerin çelik konstrüksiyon hesaplarına dalmışken, bu yapı iskeletlerinin anonimlikten ne kadar uzak olduğunu, altına imzama atmasam bile çok açık bir şekilde bana ait olduklarını fark edince, ben bu durağı sevdim dedim, inebilir miyim. Hesaplarımı yırttım, boş ve temiz beş dosya kağıdını özenle zımbalayıp kapının altından attım ve ertesi sabah odama girmelerini beklemeye koyuldum.

Sabah sınıf her zamanki gürültüyle salondaki yerini aldı, ardından bir sessizlik – üst kattan da ses gelmiyordu, oysa bir süredir orası da dersane olarak kullanılıyordu. Sessizlik bozulmak bilmiyordu – kimse birşey söylemiyor, hareket etmiyordu, arada sırada bir sandalye gıcirtısı yalnızca. Kaçmayacağımı biliyorlardı, bu kadar düşünecek ne vardı, neden gelmiyorlardı artık? Kapıya kulağımı dayadım ama hayır - işaretle bile konuşmuyorlardı. Julio'yu dinlemeyip kapıyı açtım.

On beş-yirmi kişilik bir sınıftı bu, değişik yaşlardan insanlar; hepsinin önünde zımbalı boş kağıtlar duruyordu. Bileği dövme adamı hoca, gözlüklerini nihayet takmıştı – ona baktığımı görünce, girişteki fotokopi makinesini işaret etti başıyla. Güldüm. Adımın yazılı olduğu boş sıraya oturdum. Metnin bir kopyasından bana da verdi. Dikkatimi önümdeki boş sayfaya yoğunlaştırdım herkes gibi. Güzel bir sayfaydı. Beyaz bir sessizliğin nasıl çağlayabileceğini ancak üçüncü sayfada anladım: nefesim kesildi. Odanın penceresinin açıldığını duydum o sırada – birisi içeri girdi, yatağa fırlattı kendisini, sonra kibrit, dumanı üfledi, çekmeceyi açıp kapadı, kağıt, masaya oturdu.

Bir Italo Calvino:
Sana Gül Bahçesi Vaad Etmedim Hiç

Massimo garson kızı bekletmeden kararını verir – Bazı sorunlar – Uykusuzluğun yaptıkları – Massimo tuvalette şaşkınlığa düşüyor – Sınır tanımları – Bir projenin ilk adımları – Massimo kütüphanede – Beklenmedik bir kurşun – Eski sevgili sahnede – Boynuz kulağı geçiyor – Yalnızca ölülerin sırdaş olabileceği üzerine – Sevimli bir kitap – Herkesin iyi bir tatile ihtiyacı var – Massimo kiminle dans ettiğini öğreniyor, ama bunun hangi dans olduğu konusu belirsizliğini koruyor – Sicilya’da yazlar sıcak olur.

Güneşli bir Mayıs günü Café P.’de espresso içerek Eğer Bir Kış Gecesi Bir Yolcu’yu okuyan Massimo Benetti, kitabı bitirdiğinde neredeyse kederli bir şekilde iç çekti, ardından, sanki elinden birşey gelmezmiş gibi gülümsedi: Italo Calvino’yu öldürmesi gerekecekti.

Bu düşünce uzunca bir süredir aklındaydı zaten, ama bir karar olarak değil, daha çok merak ve ilgi uyandıran bir fantazi olarak - ölü bir Calvino, salonda, büyük İran halısının üzerinde, kanlar içinde yatıyor, elinden eksik etmediği viski kadehi az öteye yuvarlanmış; ya da imza gününde okuyucularıyla söyleşirken bir yandan da, farkında olmaksızın, arada sırada içtiği sudan yavaş yavaş zehirlenen bir Calvino; ya da uçurumun dibinde, kül olmuş bir arabadan, Calvino’nun arabasından çıkartılan ve tanınmaz hale gelmişse de üzerinden çıkan ve nasılsa fazla bozulmadan kalmayı başarmış olan altın dolmakaleminden o olduğu anlaşılan, kömürleşmiş bir Calvino; oysa şimdi, son damlanın taşıdığı ve köşeye sıkıştığı ve kaçacak yeri olmadığı için aslan kesilmek zorunda kalacağını anlayan fare konumunda olduğunu görmenin fütursuzluğu içinde, varmış olduğu bu sonucun değişmezliğini bütün kalbiyle onaylıyordu.

Massimo’yu böylesine radikal bir edime kalkışmaya – önlem almaya?– zorlayan nedenler, çileden çıkartıcılığından kuşku duyulmayacak bir biçimde birikmişti yıllar içinde, hepsi de dönüp dolaşıp Temel Nedene bağlanıyordu: Italo kendisinden erken davranıyordu hep. Son beş yıl içerisinde, notlar aldığı, taslaklar hazırladığı, girişini ya da sonunu yazdığı, araştırma yaptığı, kullanmak istediği cümleleri sıraladığı, defterler açtığı sekiz önemli projesi, o daha yazmayı tamamlayamadan ve bazen de başlayamadan, Calvino imzasıyla ve arka kapakta, kendisine yönelik olduğuna yemin edebileceği hafif alaylı bir profil-gülümseme fotoğrafıyla piyasaya sürülmüştü. Eğer Bir Kış Gecesi Bir Yolcu’yu okurken; ortak bir alıntıyla birbirine bağlanan, zaman içinde geriye doğru giden bir dizi metinden oluşan ve son (zaman içinde ilk) yazarın bu cümleyi ilk (zaman içinde son) yazardan alıntılı olduğunu ve ilk yazarın, bu cümlenin kendisinin olduğunu bilmediğinin anlaşılmasıyla biten bir kitap projesini gerçekleştirmekte çok geç kaldığını, üst üste yirmi üçüncü kez tura geldiğini ve en başta yazıyı seçmiş olduğu için soyulup soğana çevrildiğini gören toy kumar heveslisinin şaşkın inanmazlığıyla fark etmişti. Aynı şey Kesişen Kaderler Şatosu’nda da gelmişti başına – tam Tarot’a merak sarmışken ve bir fal açılışını öykülemeyi düşünürken çıkmıştı bu kitap karşısına; fikir çok iyiydi tabii ve Calvino da temiz bir iş çıkartmıştı, ne de olsa iyi bir profesyoneldi, ama Massimo daha iyisini yapabileceğinden emindi, eğer o bu işe soyunmamış olsaydı. Sanat uzun, ömür kısa, fırsat seyrek – başkalarının hatalarını düzeltmekle ya da yaptıklarını kusursuzlaştırmakla zamanını ve enerjisini boşa harcamamalı insan. Calvino’nun Massimo’ya bıraktığı yaşama alanıysa yalnızca buydu ve bu daha fazla sineye çekilemezdi – çözüm, güzel bir fizik yasası kadar basitti. Bir espresso daha ısmarlarken, cenaze töreninde yapacağı konuşma için aklına parlak fikirler geldi. Sonraki günlerde Massimo, iki ayrıntının önemli birer sorun haline gelmemesi için olanca gücüyle ve tüm ikna yeteneğini kullanarak uğraşırsa da, bu konuda arzuladığı başarı düzeyinin

çok gerisinde kaldığını bir sabah aynadaki görüntüsüne bakarak itiraf etti: 1- daha önce kimseyi öldürmemişti, dolayısıyla teori düzeyindeki gelişmişliğiyle pratik düzeydeki güdüklüğü arasındaki farkın kapatılabilirliği ve kapatılmaması halinde bunun ne gibi sonuçlar doğurabileceği konusunda ciddi soruları vardı; 2- Italo onun on dört yıllık dostuydu, birbirlerini gayet iyi tanıyorlardı ve onu öldürmek istediğini anlaması işten bile değildi; sürekli üç adım ileride olmak gibi sinir bozucu bir alışkanlığı olduğundan, Italo'nun onu öldürmesi bile mümkündü, hatta, evet hatta, önce bunun romanını yazar, sonra öldürürdü. Sinirlenen Massimo, o sabah sakal bırakmaya başladı.

Beklenmedik bir gelişme, Massimo'nun kafasını iyice karıştırdı. İki ay önce yayımlanan yeni romanı Kum Banyosu, terbiyeli bir-iki yazı dışında, eleştirmenler katında kayıtsızlığa yormak istemediği bir sessizlikle karşılanmıştı. Şaşırtıcı olan ne yazık ki bu değildi – Massimo Benetti'nin bundan önceki iki romanı ve bir şiir kitabı da aynı kaderi paylaşmış; yazara ufak bir okuyucu kitlesi ve yarı-saygın bir ad kazandırmışsa da, umduğu sarsıcılığa ulaşmasını sağlayamamıştı. Hayır, şaşırtıcı olan, Italo'nun bir gece onu evinden telefonla arayıp –birbirlerini tanıdıkları süre zarfında ilk kez böyle birşey yapıyordu– Kum Banyosu'nu ne kadar beğendiğini anlatması, romanın kurgusunu ve nereden kalkıp nereye gittiğini çok iyi kavradığını gösteren cümlelerle Massimo'nun yeteneğini ve tekniğini övmesiydi. Massimo biraz da utanmaya benzer bir sıkıntıyla konuyu değiştirmiş ve parlamentodaki son olaylardan söz etmeye başlamıştı, ancak Italo'nun, telefonu kapatmadan önce ortak bir roman yazmalarını önermesi karşısında, kekeleyerek bunun çok iyi bir fikir olduğunu söylemiş, romanın konusunun ne olacağını sormayı akıl edebilmişti. Bilmem, demişti Calvino, düşünelim bakalım, iyi birşeyler buluruz herhalde. Massimo o gece uyuyamadı; Satie dinlemesi, kahve içmesi, haftasonu oynanan Milan-Juventus maçını düşünmesi ve son çare olarak mastürbasyon yapması da bir işe yaramadı. Italo'nun böyle bir öneri getirmesini anlaşılır bulmakta zorlanıyordu. Kum Banyosu hakkında söylediklerinde içten miydi? Yoksa orta yetenekli ama çalışkan eski arkadaşına bir iyilik yapmak, kendi adının ışıltısından ona da biraz vermek ve böylece sahne ışıklarının onu da biraz olsun ısıtmasını sağlamak mı istiyordu? İyilik kisvesi altında kibir gördüğünü düşündü Massimo bu öneride; böyle bir “lütuf”u kabul edemeyecek kadar gururlu olduğunu Italo'nun bilmesi gerekirdi. O hiddetle masasının başına oturup, eski dostuna zehir dolu üç ayrı mektup yazdı, kafasının içi ok ve mızraklarla doluydu, bu küstahlığın karşısında, sessiz kalmayacaktı. Ama hemen ertesi gün, mektupları atmaya fırsat bulamadan, Italo yeniden arayıp roman için aklına gelen fikri hızlı hızlı anlatmaya, Moskova metrosunun kullanılmayan tünelleri hakkında teknik ayrıntılar vermeye – roman Moskova'da geçecekti– başlayınca, masasına uzanıp sabaha karşı yazdığı mektupları aldı ve yırtarak çöp sepetine attı – Italo'nun sesindeki birşey Massimo'yu, ortak roman projesinin bir iyilik dümeni olmadığına, bu işin onu gerçekten heyecanlandığına inandırmıştı. İşin kötüsü, ona da bulaşıyordu bu heyecan. Çatlak bir gülümsemeyle, Bakın Sayın Calvino, niyetiniz beni kullanarak kariyerinizde ilerlemekse lütfen beni bir daha aramayın! dedi; hemen ardından gelen Calvino kahkahası uzun süre kulağında çınladı.

Sonraki bir ay boyunca ikisi de çeşitli fikirler buldu roman için: bir banka soygunu; bir şapka atölyesinin ve müşterilerinin yüz elli yıllık tarihçesi; İstanbul'daki 1948 yangınıyla ortaya çıkan Bizans kalıntılarıyla ilgili uluslararası bir entrika; kuantum fiziği ilkeleriyle çalışan bir terör örgütü; Hollywood'daki eski film dekorlarının başına gelenler; ünlem işaretini ortadan kaldırmak için amansız bir mücadele veren bir yeraltı dil kurumu. Bulduklarının çoğu çekici ve doğurgandı, ama yeni öneriler getirmeyi bırakmamaları, ikisinin de kıvamı tam bir fikrin henüz karşılıklarına çıkmadığını, bunu birbirlerine ve belki de kendilerine bile söylemeden, düşündüğünü gösteriyordu. Hedefi on ikiden vuran Calvino oldu: bir gece kalabalık bir arkadaş grubuyla

gittikleri lokantanın tuvaletinde yan yana iŐerlerken gülerek, Birlikte kitap yazan iki yazar hakkında yazalım, hatta belki sonunda bir tanesini öldürürüz, demesi ve ellerini yıkamadan çıkması zerine Massimo Benetti soğukkanlılığını bir anda yitirdi; orada ne yaptığını hatırlamasının ve fermuarını çekip masaya dönmemesinin ne kadar sürdüğünü sonradan arkadaşlarının bakışlarından çıkarmaya çalıştıysa da, yokluğunun belirgin bir telaş yaratmamış olduğunu garip bir buruklukla fark etti.

Massimo sonraki bir haftayı kolay geçirmedi. Italo'nun, söylediği şeyi söylemiş olabileceğine inanamıyordu – nce bu engeli aşması gerekti. Ardından, rakibini kcmsemiş olduğunu çok geç anlayan bir bilardo oyuncusu gibi hissetti kendini, belli etmeden cebindeki paranın iddiayı karşılamaya yetip yetmeyeceğine bakmak istedi. Sonra kendi kendisine müthiş bir öfke duydu – İtalya'nın ve Batı Edebiyatının dahi çocuğunun karşısına, üstelik de kendi oyununda, hangi cesaretle dikilmiş, nasıl bir aymazlık sonucu meydan okumuştu? Bir akşamüstü, penceresinden güneşin şehir binalarının ardından batışını izler ve elindeki kutudan birasını içerken, nihayet sakinleşti: kendi niyetini hiç belli etmemişti Calvino'ya, son derece temkinli davranmıştı, açık hamleleri hep o yapmıştı, kendisi değil – korkacak birşey yoktu, en azından şimdilik. Aklını başına toplaması, bir strateji oluşturması gerekiyordu.

Bir gerçekçilik krizi anında Massimo Benetti, dostu Italo Calvino'yu asla gerçekten öldüremeyeceğini gördü. Ancak bu blöf yapmasına engel değildi; elini iyi oynarsa, amacına dolaylı bir yoldan da olsa ulaşabilirdi ve yazacakları ortak roman, bu iş için ideal bir zemin oluşturuyordu – romanın içine gerekli ima ve ipuçlarını yerleştirdiğinde ve üstü örtük, simgesel bir şekilde dile getireceği tehdidi yeterince inandırıcı kıldığında, kılarsa, Calvino intihar etmese bile, yaşama tutkusunu yazma tutkusuna ağır basabilir, en azından Benetti'nin yazacaklarını ondan önce yazmaktan vazgeebilirdi. Dostuna değişik seçenekler sunuyor olmak, Massimo'nun kendisini biraz daha iyi hissetmesini sağladı – lmemek, Italo'nun kendi elindeydi. Çok iyi düşünmesi gerektiğini yineledi yüksek sesle – bıçak sırtında yürümek hata kaldırmazdı.

Hazırladığı ve yazılı olarak verdiği taslak, Italo'nun çok hoşuna gitti: bize benzeyen ama biz olmayan iki yazar, biri Yaşlı, diğerisi ondan dokuz yaş kck Geç, ortak bir roman yazmaya karar verir, diye başlıyordu taslak; romandaki yazarların birlikte yazacakları romanın konusu, I. Elizabeth ile astrolog-matematikçi John Dee arasındaki ilişki olacaktı, Calvino'nun esoterik konulara ve astronomiye olan ilgisinin bu konuyla gıdıklanacağını doğru olarak tahmin etmişti Massimo. Yaşlı Yazar, kariyeri boyunca on dokuzuncu yüzyıl romanı geleneğinde yetkin yapıtlar üretmiş, derinliği yadsınamayacak denemeler yazmıştı, daha deneysel olma cesaretini yalnızca “marginalia” kapsamına alınabilecek kck parçalarında göstermişti; sanki yazı yaşamının başında bir seçim yapmış ve ikiz yazar kimliklerinden birisini, çıkmasına ancak seyrek olarak ve sınırlı bir biçimde izin verdiği karanlık bir hücreye kapatmıştı ve şimdi bu ikizini zgr bırakmak istiyordu. Geç Yazarı bu ikize benzediği için seçmişti, yeteneğine güveniyordu; onunla birlikte çalışmak, içindeki ikizinin, yıllar süren suskunluğunun getirdiği tutukluluğu ve acemiliği üzerinden atmasını kolaylaştıracaktı. Geç Yazar ise çok yetenekli ve yaratıcı olmasına karşın, beklediği, hakettiği ilgiyi görememişti ve ksknluğn sınırına dayanmıştı; her zaman saygı duyduğu, kişi olarak da çok sevdiği Yaşlı Yazarın birlikte bir kitap yazmayı önermesi büyük bir övgüydü ona göre, Yaşlı Yazarın ona bir iyilik yapmak ve kariyerini rayına oturtmak için böylesi bir projeye ıkageldiği düşüncesi onda bazı tereddütler yaratmışsa da, ustayla birlikte çalışmanın, birlikte yaratmanın heyecanı, kafasındaki olumsuz düşünceleri ufak bir bilek hareketiyle yok etmişti.

Ne var ki roman ilerledikçe Yaşlı Yazarın tutumu gözle görülür bir şekilde değişecekti – ok daha yönlendirici, buyurgan, hatta saldırgan olmaya başlayacak, kendi seçimlerini dayatacaktı.

Genç Yazar ise bunu hoş görmeye çalışsa da, on bin metre yarışlarında yıldız koşuculara başta yüksek tempo tutturmalarına yardım etmek için orada bulunan ve işleri bittikten sonra, on beşinci tur civarında yarıştan kopan “lokomotif koşucular” gibi hissetmeye başlayacaktı kendisini. Yaşlı Yazarın saldırganlığı, ortak romanın sınırını aşacak, başka insanların önünde Genç Yazarı iğnelemek, kışkırtmak, aşağılamak, kimin daha iyi olduğunun anlaşılacağını yineleyip durmak gibi davranışları kapsar hale gelecekti sonra.

Massimo'nun taslağı burada bitiyordu – bu aşamada daha fazlasını saptamaya çalışmanın onları kısıtlayacağını, bazı şeylerin yazdıkça belirmesinin ve belirlenmesinin daha iyi olacağını düşündüğünü söyledi Italo'ya; gerekli temel malzeme bu taslakta mevcuttu. Calvino kesinlikle aynı görüşte olduğunu belirtti ve bir itirazı yoksa ilk bölümü kendisinin yazmak istediğini söyledi. Top yuvarlanmaya başlıyor, dedi Massimo.

Yanılıyordu. Sonraki beş ay boyunca, Calvino'dan, yazacağı ilk bölümün gelmesini bekleyip durdu Massimo, yalnızca beklemiyordu elbette, zamanının önemli bir bölümünü I. Elizabeth dönemiyle ilgili araştırmalar yapıp, ilginç olabilecek yan karakterler –Shakespeare'i de işin içine katmanın mümkün olması Massimo'yu çocuk gibi sevindirmişti– ve olaylar bulmaya çalışmakla; büyü, ruh çağırma, ölü diriltme, vebalı hastaları iyileştirme, cadı avı, gizli örgütler, yeraltı dinleri, numeroloji gibi konularda bulabildiği her şeyi okumakla geçiriyordu. Mesaisinin çoğunu kütüphanelerde gerçekleştiriyordu, Siena'da bir, Roma'da iki hafta geçirmişti buradaki kütüphanelerden yararlanmak için – Projeye duyduğu tutku bu süre içinde öyle büyümüşü ki, zaman zaman asıl amacını unutuyordu. Ama Calvino'nun birden ağırkanlı kesilmiş olmasına bir türlü anlam veremiyordu – fikir onundu, en başta büyük bir heyecanla gelen oydu, ilk bölümü yazmak isteyen de oydu – neden yazmıyordu peki? İlk iki ay fazla sabırsızlanmadan geçirmişti Massimo, ardından iki haftada bir konuyu Italo'ya açar olmuştu – Biliyorum, yazacağım, kafamda kuruyorum, aklıma müthiş fikirler geliyor, titizleniyorum, merak etme yazacağım, diyordu Calvino her seferinde.

Sonra Calvino'nun yeni bir öykü kitabı yayımlandı –Massimo, kendi deyimiyle beyninden vurulmuşa döndü ve düşündükçe, bu deyimin çok önemli bir noktaya dikkatini çektiğini anladı: Italo onu böyle öldürüyordu. Massimo'yu hayali bir projeye bağlamış ve kendi işine bakmak için çekip gitmişti, yazmayı sürdürüyordu, kendi gündemini izliyordu; evet, kitaptaki öykülerin yarısı daha önce çeşitli dergilerde yayımlanmıştı, bir-iki tanesinin de uzun süredir Calvino'nun tezgahında olduğunu biliyordu, ama bu yine de, yeni birşeyler yazmış olduğu ve Massimo'nun aksine, enerjisinin tümünü ortak romanlarına vermediği, hatta bu projeyi aklına bile getirmiyor olma olasılığının çok güçlü olduğu gerçeğini değiştirmiyordu. Calvino'nun yeni kitabını, öfkesinden eline bile alamıyordu Benetti; bir köşede oturup içinin kurumasını ve ölmeyi bekleyeceğini sanıyorsa Italo'nun çok, ama çok yanıldığını söyleyip durdu, uzun süredir el sürmediği salonu hararetle toplayıp temizlerken. Birden elektrik süpürgesini elinden bırakıp telefona koştu – onu arayıp, ortak romanın ortak olmaktan çıktığını, kitabı tek başına yazmaya karar verdiğini söyleyecekti. Sesini duyduğuna çok sevindi Calvino, iyi haberleri vardı, yazmaya başlamıştı, okuduğunda bayılacağını söylüyordu; konuşmasına bile fırsat vermeden, Akşam bize gelsene, Paola yemeğe çağırıyor seni, Louisa'yı da getir istersen, dedi.

Louisa, Massimo'nun son dört yıldır fasılalar halinde birlikte olduğu sevgilisiydi; iki-üç ay beraber olduktan sonra Louisa'nın bir kıskançlık krizi geçirip evi alt üst etmesine, ortadan kaybolmasına ve beş-altı ay aramayıp bir gün yeniden kapısında belirivermesine alışmıştı Massimo, bir yaşam biçimi olarak kanıksadığı bile söylenebilirdi. Bu seferki ayrılıkları daha uzun sürmüştü – son kriz, öncekilerden daha ciddi çıkmıştı ve Louisa evi terk etmeden önce Massimo'nun kafasına ütü fırlatmıştı. Dolayısıyla yemeğe tek başına gitti Benetti – gece

boyunca Italo espriler yapıp durdu, hikayeler anlattı, son politika dedikodularını aktardı: keyfi tümüyle yerindeydi. Massimo, kısa bir sessizlik anından yararlanarak, Italo'nun ortak roman için yazdıklarını görüp göremeyeceğini sordu. Sabret dostum, iyi gidiyor, bitirir bitirmez vereceğim, yanıtı, sabahki kuşkularını o kadar depreştirdi ki kahveden sonra fazla oturmadan kendisini dışarı atıp, sabahın ilk saatlerine dek şehrin caddelerinde dolaştı ve Calvino'nun yemek sırasında, üç-dört haftalığına bir sayfiyeye gidip birlikte ciddi bir çalışmaya girişmelerini önerdiğini, Paola ve Louisa'nın da böyle bir tatile çok sevineceklerini (Anladım, ayrısınız, ama ne var yani, Louisa'yı bilmezmiş gibi konuşuyorsun, barışsınız o zamana kadar, sen arasana onu bu sefer), söylediğini ancak ertesi gün hatırladı.

Paola'yla Massimo'nun ilişkisi de o sıralarda başladı. Italo'yla evlendiklerinden beri, on yıldır tanıyordu Paola'yı, Italo'dan beş yaş gençti Paola, bir seramik atölyesi vardı; kocasını her zaman çok sevmişti, hoşuna giden erkekler hakkında her zaman açık açık konuşurdu, ama Massimo'nun bildiği kadarıyla ilk kez başka birisiyle birlikte oluyordu. Paola'nın ona karşı birden ilgi duymaya başlaması –sanki bir gece Massimo'yu rüyasında görmüş ve sabah ona aşık olarak uyanmıştı– Massimo'yu önce şaşırtmıştı, bunu bir tür iltifat olarak almıştı, ancak büyük bir hızla duruma uyum sağladığını ve Paola'yla Italo'suz birlikte olmaktan büyük mutluluk duyduğunu gördüğünde, bunca zamandır bazı şeyleri içinde bastırıldığını anlamıştı.

Birlikteliklerini büyük bir gizlilik içinde yürütüyorlardı elbette, her zaman Benetti'nin evinde buluşuyorlardı, Italo'nun yanındayken çok başarılı bir oyun çıkarıyordu ikisi de, ritmi hemen hiç kaçırmıyorlardı. Ortada, neredeyse katı bir halde duran bir suçluluk duygusu vardı var olmasına, ama Paola için bu, aradığı tutkuyu sonunda bulmuş olmasının sevincini, en çok sevdiği insanla paylaşamamanın, onu yaralamaktan korkarak, kendisi için bu kadar önemli olan birşeyi gizlemek zorunda kalmanın getirdiği bir suçlulukken, Massimo, Italo'yu cezalandırmak için Paola'yı kullanıyor olabileceğini düşünüyor ve bu “gayrinizamî vuruş”, vicdanını gerçekten rahatsız ediyordu.

Paola'yı başka bir anlamda kullandığı konusundaysa hiçbir kuşkusu yoktu: Calvino'nun “Sır Defteri”nin –bütün notlarını aldığı, taslaklarını yazdığı hatta desenler çizdiği büyük, deri ciltli defter– fotokopisini getirmesini istemiş, ister istemez de pişman olmuş, ama Paola'nın hiç itiraz etmeden, bir sonraki sefer fotokopilerle geldiğini görünce, pişmanlık ve suçluluk, yerini korkuya bırakmıştı. Italo'nun bu yaptığını fark etmesinden korkmuyordu – onu asıl irkilten, Paola'nın gözükaralığıydı ve Massimo, kendisinde bunun ne yazık ki karşılığı olmadığını görüyordu. O günün akşamı Louisa'yı araması belki de bu yüzdendi.

“Sır Defteri”, yepyeni bir öfke kaynağı olmuştu Benetti için. Böyle bir şeyi rastlantıyla açıklamak olanaksızdı; Calvino'yla içtikleri su ayrı gitmiyor da değildi, peki ama nasıl oluyordu da gerçekleştirmesi Calvino'nun gelecek on yılını rahatça alacak olan bu projelerin yarısı kendi projeleriyle çakışıyordu? Geri kalan yarının içinde de Benetti'nin daha önce düşünmediği, ama günün birinde düşünmesi beklenebilecek şeyler çoğunlukta – dünyadaki bütün önemli bilgilerin bir sonraki evrene aktarılması için uluslararası bir çalışmaya girilmesi konusu örneğin. Daha fazla oyalanamazdı, burası Danimarka değildi: kalkıştığı işi artık tamamlaması gerekiyordu.

Ama herşeyden önce, bunca yıldır yaşamak zorunda kaldığı şeyi bir kez olsun Calvino'ya tattırmak istiyordu. Bu iş için “Sır Defteri”nden “Kırmızı Çizmeli Kedi” projesini seçti – klasik masalın bugüne uyarlanması olarak özetlenebilecek ve garip bir mizahla korku filmi unsurlarını birleştiren bu projeyi Massimo uzunca bir öykü haline getirdi, ünlü illüstratör arkadaşı Gemini bu öykü için illüstrasyonlar yaptı ve öykü, dört ay gibi kısa bir sürede ufak bir kitap olarak kitapçı raflarında boy gösterdi. İlk baskı matbaadan çıkar çıkmaz Massimo kendine birkaç kopya

aldı ve bir tanesini imzalayarak Italo'ya verdi; beklediği tepkiyi alamadı ama; Calvino'nun yüzü, görmeyi istediği renge dönüşmedi – beğendiğini, sevimli ve zekice bir çalışma olduğunu söyledi Calvino, kendisinin de tıpkı böyle birşey yapmak istemiş olduğundan söz bile etmedi.

Massimo'nun tadı kaçtı; Calvino'nun hiddetlenmek şöyle dursun, kötü bir fikri başkasına satarak kendini kurtarmış, elindeki maça papazını yanındakine çektirmiş gibi davranması –evet, “sevimli ve zekice” demişti, ama düşününce, ne biçim bir övgüydü bu?– sinirini bozdu. Kitap hakkında çıkan kısa tanıtım yazılarının –eleştiri yazısı yoktu– ağızbirliği etmişçesine Calvino'nun adını anması ve bazılarının daha da ileri gidip Benetti'nin eli yüzü düzgün bir taklit çıkarmış olduğunu ima etmesi, herşeyin üstüne tuz-biber ekti. Benetti olup bitenlere inanamıyordu. İnanamıyordu, o kadar.

Yağmurlu bir sabah, Louisa'yla buluşmasına geç kalmışken ve bir taksi bulmayı bir türlü başaramıyorken, ışığı gördü: bu kokuşmuş edebiyat piyasası Calvino'nun ağzının içine bakıyordu, hepsi tapıyordu Calvino'ya, onu en sert dille eleştirenler bile İtalyan edebiyatının bir Calvino'ya sahip olmasıyla övünüyordu bir bakıma – hepsi, hepsi Calvino'nun köpeğiydi. Italo'nun Kırmızı Çizmeli Kedi'yi okuduğunda öyle “geniş” bir tavır takınması, kendisine ve sığbeyinliler piyasası üzerindeki hakimiyetine güvenmesinden kaynaklanıyordu elbette. Bir taksiye sonunda binmiş, adresi söylemiş ve gitmek istediği yere gelmiş olduğunu bile fark etmedi Massimo, şoför parasını üçüncü defa isteyene dek. Arabadan neredeyse yuvarlanarak, yerçekimini kemiklerinin içinde hissederek çıktığındaysa, orada neden olduğunu hatırlamak, bilinçli bir çaba gerektirdi. Italo'yu öldürse bile hiçbir şey değişmeyecekti; intihar etmiş bir Calvino, yaşayan bir Calvino'dan da kötüydü; inzivaya çekilmenin nasıl bir etki yaptığını da Salinger örneği açıkça gösteriyordu, Calvino sussa bile şakşakçılarını susmayacak, o curcuna içinde Bennetti'nin sesini kimse duymak bile istemeyecekti. Tarihteki en uzun kabus olmalı bu, diye düşündü Massimo.

Ortak romandan söz etmez olmuştu, bir anlamı kalmamıştı artık, zaten onca zaman geçmişti aradan, ateş sönmüştü. Öte yandan Italo, dördünün birlikte Temmuz başında, bir dağ kasabasında kiralayacakları evde üç haftalık bir tatil yapmaları, bu süre boyunca da o ve Massimo'nun kitap üzerinde çalışmaları konusunu sürekli gündemde tutuyordu. Massimo Louisa'yla yeniden görüşmeye başlamıştı, ama daha “serin” bir ilişki tanımı yürürlükteydi aralarında, en azından Massimo için – Paola'yı gerçekten sevdiğini anlıyordu ve Louisa'nın dağ evine gelmesini istemiyordu, herşey iyice karışacaktı. Louisa'nın gelmesi için üsteleyen Paola'ydı: üçü yalnız olursa, Italo, aralarında birşey olduğunu hemen anlardı, Massimo'nun Louisa'ya mümkün olduğunca sevgilisi gibi davranması gerekiyordu, en azından şimdilik, o Italo'yla konuşana kadar. Neden şimdi konuşmuyorsun, diye soruyordu Massimo – Paola'nın bakışı, haksızlık ettiğini, o “çok sevgili” insanı da düşünmeleri gerektiğini, herşeyin bir zamanı olduğunu söylüyordu ona. O zaman son kozunu nasıl oynayacağını gördü Massimo – yenilgiyi kabul edecekti, ama öyle bir gedik açacaktı ki kalede, yitirdiği sevginin Calvino'yu nasıl paramparça bıraktığını herkes görecek. Massimo kendinden nefret ediyordu böyle bir intikamı kabullendiği için, ama bu, yazar Calvino'ya duyduğu nefretin yanında, cepte taşınabilir bir yükü. Ben hazırım, dedi Benetti, perdeyi açın, sahne ışıklarını yakın, oyun başlasın: bir dağ evi; Koca, Arkadaşıyla Karısının ilişkisini gözleriyle görmek suretiyle öğrenir ve yıkılır. Perde. Alkış. Haziranın son haftası herşey tamamı: ev tutulmuştu -Massimo bizzat gidip görmüş ve grup adına onayını vermişti-, yola çıkış tarihi belirlenmişti, şehirdeki işler ayarlanmıştı. Dörtlü, bir akşam Massimo'nun evinde yemek yedikten sonra, içki faslına geçildiğinde, Calvino çantasından buz mavisi bir dosya çıkartıp Benetti'ye uzattı: “Ortak Roman, Bölüm I” yazıyordu ilk sayfasında. Gülümseyerek dosyaya göz gezdirdi ve aynı gülümsemeyle masanın üstüne bıraktı

Massimo – içkisinden bir yudum aldıktan sonra Paola'ya, okuyup okumadığını sordu, aynı gülümsemeye. Hüzün verici bir gülümsemeydi. Paola'nın yanıtını daha sonra hatırlamadı. Italo ve Paola gittikten sonra Louisa etrafı toplamaya başladıysa da Massimo bu işi sabah yapabileceklerini söyleyip, Louisa'nın şaşırıldığını uzaktan fark ederek onu yatak odasına götürdü. Veda hutbesi okur gibi sevişti. Uyuduğundan emin olunca salona gitti, abajuru yaktı, koltuğuna oturdu, bir süre yalnızca oturdu, sonra üşüyen ellerini ovuşturdu ve dosyaya uzandı.

Kitabın içindeki kitapla, Genç Yazarla Yaşlı Yazarın yazacağı ve I. Elizabeth döneminde geçecek olan romanla başlamıştı Calvino, ama o hikayenin de son bölümüyle: astrolog-matematikçi John Dee'nin asistanı Edward Kelley, şarlatanlık ve sahtekarlık suçundan dolayı yargılanıyor ve 1580'de kulakları kesilerek teşhir ediliyordu. Oysa Kelley Şeytan'ın kendisiydi ve John Dee'yi masa (ve penis) olarak kullanıyordu. 1583'te ikisi, yanlarında karılarıyla birlikte Avrupa turnesine çıkıyordu, hanedanların falına bakmak, ölümlerle konuşmak ve gizliden gizliye Şeytan'ın krallığını yaymak için. Prag'dayken Kelley'nin karısı, kocasını ve Dee'nin karısını yatakta yakalıyor ve Kelley'yi tüfikle vuruyordu. Ölümcül yaralar alan Kelley, evden kaçmayı her nasılsa başarıyorsa da öldüğüne kesin gözüyle bakılıyordu. Demek biliyordu. Massimo, buna gerektiği kadar şaşırmadığını fark etti. Mesaj çok açıktı: Dee Calvino'ydu, asistanı Kelley de kendisi. Massimo kendi oyununun sahneleneceğini sanırken, Calvino alternatif bir tekst çıkarmıştı ortaya, ellerini kirletmeden Benetti'yi bertaraf edecek bir tekst. Kendine rakip olarak seçtiği adamın soğukkanlılığı, Benetti'nin içini ürpertti – bunca zamandır Paola'yla olan ilişkisini biliyordu, ama yine de sahne arkasında hemen tepki vermek yerine, sessizce, perdenin açılmasını bekleyebiliyordu. İnanılmaz. Italo'nun Louisa'ya bu kadar güvenmekle hata ettiği söylenebilirdi, Paola'yla onu gördüğünde silaha sarılacak kadar çılgına döner miydi, sağı solu belli olmazdı gerçi; Massimo, Calvino'nun bu konuda gerekli kıskırtıcıları hazırlamış olduğundan kuşku duymuyordu. Bütün silahlarını göstermemişti Calvino, sonucu söylemiş ve meydan okumuştı: hala eminsen kendinden, buyur gel. En başından beri bu oyunu mu oynuyordu Italo, bütün bu ortak roman safsatası bu sonuç için miydi peki? Neden? Çünkü, diye yanıtladı Massimo kendi sorusunu, çünkü ben bütün dünyanın sandığı gibi ustanın asistanı değil, Şeytan'ın kendisiyim, gerçek usta benim, Calvino biliyor bunu, ciğerinde hissediyor ve her ne kadar Kelley gibi ben de köpeksi bir kadere razı olmak zorundaysam da ve bütün bu kişisel gürültüye ve dekora ve ışıklara gerek kalmadan da işim çoktan bitirilmişse de Gerçek Ustayı bizzat alt etmek istiyor, ego evet, ama aynı zamanda saygı, bundan daha düşük bir ölümle gitmenize ve onurunuzun köpeklerim tarafından çiğnenip lime lime edilmesine gönlüm razı olmazdı Ustam, izninizle, evet ve kuşkusuz ardından benim notlarım ve taslaklarım ona geçecek, Paola, bilemiyorum, yoksa bunu yaptın mı zaten, her zaman yazmak istediği ama nedense bir türlü cesaret edemediği kitap mıydı ortak roman, bana ihtiyacı olduğunu biliyordu, belki yalnızca başlatmak için, belki yazıyı dürtülesin diye masanın üstüne konan taze elma kabuğu gibi, belki büyüm için, ama benden sonunda kurtulması gerektiğini en başından beri bilerek, hiç mi hiç unutmuyarak, çünkü dünyanın gözünde usta o, en büyük numarayı da tek başına yapmalı, yapabilmeli, yüksek notları başkasına söyletse de ve aslında beni öldürtmek istemiyor elbette, neden bana haber versin yoksa, saygısının yanında sevgisi de yükseliyor, Ustam beni mecbur etmeyin, vakit varken kaçın, yalvarırım. Peki. Peki oğlum.

Massimo Benetti, o gece Sicilya'ya doğru yola çıktı ve bir daha geri dönmedi, kimseyi aramadı, yazdıysa bile en azından kendi adıyla yayımlamadı yazdıklarını. Benetti-Calvino ortak imzasıyla çıkan Köstebek adlı romanı, yayımlanmasından beş yıl sonra gördü ve satın aldı, neden

gölümseyip durduğunu kasabadaki kıza açıklama gereği duydu: yazarlardan biri arkadaşımıdır, çok iyi bir bahçivandır kendisi. Kitabın kapağını hiç açmadı.

Bir Donald Barthelme:
yazılamayacak öykü

Bir nabız tutma operasyonu – Değişik mecralarda macera peşinde koşan kutsal zürafa avcısı – Eleştirinin son yüz dokuz yılı – Sevgilinize sırtınızı dönmeyiniz - Bir taksi şoförü dramını sırtlamayı reddediyor, ama Türk polisi yakalıyor – Bilmeden bilmenin bazı yolları – Küçüklerin büyükleri sayması, büyüklerin küçükleri sevmesi bir nevi doğa kanunudur: Kinsey’yin itirazı – Eski sevgiliye iki satır mektup.

[Zürafaları Lekeleme Komitesi, Gökhan Esenler, 1993]

Uyandığındaysa, böyle bir anısı olmadığını; düşün, kendi evreni içinde yaptığı göndermenin, uyanıklık evreni içinde geçerli olmadığını kavriyor.

O, bu konudaki araştırmalarını sürdürmekten yılmadı. Düşlerinde beliren insanları kimin seçtiğini, hangi insanların hangi kıstaslara göre safdışı bırakıldığını, örneğin Soyтары’nın Cellat görünümüyle karşısına çıkmasının kimin kararı olduğunu, hiç tanımadığı insanların nereden bulunup çıkartıldığını öğrenmek zorundaydı. Bunu ancak uyuyarak yapabilirdi.

Kaptan Neeling’in Seyir Defteri.

Yıldız Zamanı 63.21.20027.

Mürettebat duvar tenisi oynamaktan vazgeçmiyor. Bir zürafayı daha kesmek zorunda kaldık.

Önce kendi ellerine bakabilmeyi öğrendi O – kolay bir iş gibi gözükse de, epey zaman harcaması gerekti bunun için. Ardından yere baktığı zaman yeri, ileriye baktığı zaman karşısını, yukarı baktığı zaman da gökyüzünü göstermesini sağladı beyninin. Gözlerini açmayı uyanmadan başarması ve uyanıp yeniden uyuduğunda, düşüne kaldığı yerden devam edebilmesi iki ayını aldı. Konuştuğu insanın gözlerine dilediğince uzun bakmayı becermeye başladığında, bu insanın ya yok olduğunu ya da izin isteyerek uzaklaştığını gördü. Komite’dekilerin kim olduğunu böylece anlayabileceğini fark etti: onlar yok olmayacaktı.

Cellat, Galaksiler Toplantısı öncesinde, gerekli temasları kurmaya başlamıştı bile. Çıkardığı sonuç şuydu: Kırmızı Çizmeli Kedi projesinin genel onay kazanabilmesi, somut bazı göstergelerin ortaya çıkmasına bağlıydı; grupların hiçbiri, kayıtlar üzerindeki söz hakkından boş yere vazgeçmek istemiyordu. Yalnızca Soyтары, beklenmedik bir gözüpeklik göstermiş ve Neeling Galaksiler Toplantısına gelmeden önce proje onaylandığı takdirde kendi güneş sistemindeki Gülme Tekelini doğrudan Komite’ye devredeceğini söylemişti. Bu Neeling’i alt etmek için yeterli değildi elbette, ama çığı başlatan kartopu olabilirdi.

O, Zevcülferd Bayramı gecesi uyur uyumaz Mutsuz Şah Isınandemir’e gitti, muhafızların onu içeri bırakmak istememesine o kadar sinirlendi ki hepsine teker teker baktı. Şah, sayısı gittikçe azalan lekesiz zürafalardan biriyle konuşuyordu, O’yu görünce çok sevindiğini gizlemedi – genelde duygularını saklamayı bir kültür göstergesi sayan bir gezegende bu oldukça şaşırtıcıydı ve durumun ciddiyetini gösteriyordu. Kendi sorunlarından söz etmeye başlamadan önce Isınandemir’i dinlemesinin daha akıllıca olduğunu anladı O.

Neyim var neyim yoksa masaya sürüyorum, dedi Şah, bu oyunu kazanmak zorundayım, hayatım pahasına olsa bile. Güzel yanı da bu aslında. Senin ölümsüz olman ve bunu anlayamaman çok yazık!

Ölmekten çok daha kötü şeyler olabileceğini düşündü O, ama bu düşüncesini kendisine saklamayı yeğledi. Cellat'la bir daha karşılaştığında hiçbir korkusu kalmamış olmalıydı, yoksa Cellat, ne kadar küçük ve zararsız olursa olsun bu korkuyu bulur ve kendi lehine kullanabileceği son derece güçlü bir silah haline getirebilirdi.

Kaptan Neeling'in Seyir Defteri.

Yıldız Zamanı 14.22.20027.

Adamlarım on bir galaksideki masalları taramayı sürdürüyor; henüz işe yarar bir sonuç yok.

Komite'nin hangi masalı uygulayacağını kestiremezsek XVIII. Evren'in dönüşümünü durdurmamız sanırım tümüyle imkansız olacak.

[Roman Politikası, Şahizar Sinandemir, 1990]

4: Konvansiyonel Silahlar

Bakınız nasıl.

Sahaf İbo'yla dostluğumuz yıllar öncesine dayanırdı, aramızda müşteri-satıcı ilişkisinin ötesinde bir yakınlık vardı –yakınlık da bir mesafedir sonuçta– birbirimizin derdini dinlediğimiz, meyhanede rakı içtiğimiz çok olmuştu, ev sahibim beni kapı dışarı ettiğinde beni evinde konuk eden yine İbo'ydu. Keşfe meraklı olduğumu da bilirdi elbette – o yüzden, dükkanın boş olduğu bir sırada, sicimle paketlenmiş bir tomar eski, sararmış, tozlu kâğıdı önüme koyup, “Bak bakalım işine yarar mı?” demesine hiç şaşırmaşım. Ancak ilk bakışta doğal bir merak olarak başlayan, sayfaları çevirdikçe yalnızca “gözlerine inanmamak” olarak tanımlayabileceğim bir duygu kapladı içimi ve anladım ki bir cevherle karşı karşıyayım. Bu cevheri mücevher haline getirmek, siyah kadifelerin içine yerleştirmek ve dünyaya duyurmak da benim payıma düşen görevdi vs. vs.

Ya da şöyle.

Selim'in ölmüş olduğuna inanmak çok zordu. Bir trafik kazasında yanan bir otobüsün tanınmaz hale gelmiş yolcularının birinin üstünden Selim'in cüzdanının çıkmış olması, işin içinde onun yapmaya bayıldığı numaralardan biri olduğunu düşündürüyordu ister istemez. Bir kasabanın kahvesinde oturmuş acı çayını yudumlarken gözümün önüne geliyordu, belki burada ona haberleri ileten birisi bile vardı; sanki ne yapacağımızı, o olmadan nasıl yaşayacağımızı uzaktan izleyecekti. Ama annesinin acısı bu düşünceleri uzaklaştırdı kafamdan ve ilk kez, o kadıncağızı sessiz hıçkırıklarla ağlarken gördüğümde aklım yattı Selim'in öldüğüne, inanmazlığımdan utandım, sanki üzülmemek için bir bahaneydi bu inanmayı, utandım. Güçlülükle rica edebildim Mevhibe Teyze'den, Selim'in odasını görmeme izin vermesini. Yatağın üzerine oturup bekledim, Selim'in sesini duymaya çalıştım, masasının üstünü, çekmecelerini çabuk çabuk karıştırdım. Yatağının altındaki koliden çıktı Günlük. Yıllardır bize sözünü ettiği, asla göstermediği, içindekiler hakkında hiçbir ipucu vermediği yapıtı Selim'in. Çekinerek okumaya başladım; daha ilk cümlesiyle birlikte kaybolmuşum –”Bir zamanlar yaşadığım günlerin mutluluğu ve bir Gülümseyiş'te özetlenebilecek temel yapısı, kimbilir belki yapaydı aslında, belki yanılttı ve dünyayı ve acılarını ve ölümlerini böyle bir kas hareketiyle ve gri hücre manevrasıyla alt etmeye kalkışmak aptallıktı.” Okuyucu: bu kitap Selim'in günlüğüdür; bu kitabı okurken bu adamı belki de başka bir adla tanıdığımı, gördüğünü düşündüysen, yalvarırım beni ara vs. vs.

Yazar yazarlığını reddeder, aracı olmakla yetindiğini söyler; oysa okuyucu, kitabın kapağında adını gördüğü yazarın bu metni yazmış olduğunu bilir. Bu bir paradigma sorunudur ve bunun değiştirilmesi, aşılması için çok sayıda girişimde bulunulmuştur. Kurulan yeni paradigmada yukarıda örneklenen türden, naif denilebilecek numaralara yer yoktur, daha kökten bir naiflik söz konusudur, bütün numaraların numara olarak ortaya serilmesi gerekmektedir; yazan kişi, başvurduğu yöntemleri açık açık sergileyecek dürüstlükte olmalıdır, bunu da dürüstlükten çok, alçakgönüllülük, Büyük Usta Yazar olmamayı kabullenme ve eski paradigmadakilerin “yanlış” olarak niteleyebileceği –yeni paradigmada yanlış/doğru, güzel/çirkin, iyi/kötü gibi ayırımlar demode sayılmaktadır– bir-iki cümle kurma isteği gibi duygularla yapacaktır. Oyunu oynayanların, oynuyor olduklarını her an hissetme ve hissettirme zorunluluğu. Emre Kazanoğlu’nun deyimiyle “oyunun yeterince ciddiye alınması”, ancak “eldeki tek değerli şey olan yaşam” ortaya konduğunda “gerçek değer”ini kazanmasıyla olabilir. Bu değer, yeni düzende ciddi bir devalüasyona uğramıştır, çünkü yaşamın kendisi, eski paritesini artık koruyamaz haldedir. Mantıksal sonuçlarına götürüldüğünde bu durum bizi, yeni kazanılmış bilinci yüzünden eli kolu bağlanmış bir “yazma heveslisi”nin anlatmaya değer bir şey bulamaması, kendi algılarına güvenememesi ve dolayısıyla kendi oyununu kuramamasının çaresizliği içinde, rastlantısal dizilimlerden çok da farklı olmayan cümleler yazması ama “kitap” demekten çekindiği nesnenin kapağına kendi adını yine de koyması – “anne, bitti!”– ile karşı karşıya bırakır. Özellikle şizofreni hastalarının ve çocukların yazdıklarının da artık özgün ve “değerli” –en azından okunmaya değer– yapıt kategorisine katılması bunun bir yansımasıdır. Ayırım yapmanın olanaksızlığı karşısında –çünkü kıstaslar iptal edilmiştir– herşey okunmaya değerdir artık.

[Hitchcock’un Çekmediği Filmin Son Karelerinin Kısa Tarihiçesi, Yitirilişi ve Beklenmedik Bir Anda Siyah-Beyazın Yeniden Bulunuşu, Emre Kazanoğlu, 1986]

HITCHCOCK’UN ÇEKMEDİĞİ FİLMİN SON KARELERİNİN KISA TARİHÇESİ, YİTİRİLİŞİ VE BEKLENMEDİK BİR ANDA SİYAH-BEYAZIN YENİDEN BULUNUŞU

Döndü ve gözlerinin içine baktı. Onu gördüğüne hiç şaşırılmamıştı sanki. (Üç yıldır süren bu heyecanlı ve zevkli oyunun sonu gelmişti artık, yenilmişti. Kurallara göre, yirmi beş yıllık dostu olan oyun arkadaşının onu öldürmesi gerekiyordu. Ölümünün en güzeli olacaktı bu.) Hazır olduğunu gösterircesine, “hadi” dercesine yeniden gülümsedi adam. (Yaşamına oynamışlardı. Hakan Uzan’ın dediği gibi, yalnızca kendi yaşamımız var elimizde ve bütün oyunlarımızda bunu ortaya koymak zorundayız, yaşamın yaşam, oyunun oyun olması için. Birbirlerini çok iyi tanıyorlardı. Oyuna başladıkları gün, yirmi iki yıllık bir sevginin getirdiği şeyleri paylaşıyordu kadın ve adam. Kurallar uzun uzun konuşulmaksızın, neredeyse telepatik olarak kararlaştırılmıştı. Yalnızca çok sevdiğiniz ve çok güvendiğiniz birisiyle oynayabilirdiniz öldürme oyununu. Üç yıl boyunca basitliğe ve kabalığa hiç yer verilmemişti, kalleşlik yoktu – ikisi de, kendisi uyurken diğerinin, sırtına bıçak saplamayacağını biliyordu. Centilmen birer sporcu gibiydiler. Adam kadının zekasına saygı duyuyordu, kadın da adamın. Kendilerine de büyük saygıları vardı; bu yüzden, incelikle düşünülmüş bir plana yenik düştüğünü gören adam, planın zarif görkemini için için alkışlıyor, kadına duyduğu hayranlık artıyordu ≠ onun tarafından öldürülmek büyük bir şeref olacaktı. Ölecek ya da öldüreceksin ≠ ilk amipler yapar bunun bekçiliğini.

Gerçeğin soyutlanması, güzelliğini ve boyutlarından pek çoğunu yitirmesine neden olabilir. Savaşın soyutlaması olan satranç, örneğin. Karelerin üzerindeyken şahın hapsi ve tam o anda gözlerini kapatması söz konusu bile edilemez. Vezir de askerlerden birine aşık olamaz. Soyutlamanın amacı, daha az ilginç olması pahasına zararsız ve daha kolay idare edilebilir bir oyun haline getirebilmektir gerçeği. Oysa kadın ve adam, bununla yetinmeyecek kadar heyecan duyuyordu yaşamdan. Yaratıcılığın sözcüklerle yazılması, resminin yapılması ya da notalarının sıralanmasının ötesinde birşeyler olsun istemişlerdi. Kaslarını oynatmayı, otobüse binmeyi, el sıkışmayı, yorulmayı, korkmayı, kahvaltı etmeyi, yaşamayı katmışlardı oyuna. Kişisel varoluşun tümünü kapsayan bir satranç tahtası. Sonu öldürmek olan bir yaratıcılık, evet. Ama herşeyin, her özgürlüğün bir bedeli olmalı ve bunu ödemeyi kabul edenler bu özgürlüğü tadabilmeli yalnızca. Bu kadın ve adam gibi.)

Kadın karşısında duran adama bakıyordu. (Onu öldürmeyi hiç istemediğini fark etmişti. Onunla çok yoğun yıllar yaşamış ve öldürme oyunundan büyük zevk almıştı, ama son aşamaya gelince duraksadı: adamı öldürmek yeni birşeyler kazandırmayacaktı ona. Tersine, çok şey paylaştığı bu insanı yitirmesine yol açacaktı. Oyun, ona verebileceklerinin tümünü vermişti; kazanmış olduğunu bilmek yetiyordu kadına; onun da oyuna birşeyler vermesi gerekebileceğini düşünmüyordu. Bir insanı, hele kendisi için bunca değerli birisini öldüremeyeceğini görüyordu şimdi.)

Oyunun bittiğini, onu öldürmek istemediğini, bunun anlamsız olacağını, yaşamasını istediğini, onu sevdiğini söyledi adama. Adamın gülümsemesi silinmişti. Tetiği çekmesi için üsteledi. (Ancak kadın, böyle bir davranışın anlamsızlığını gittikçe daha iyi kavırıyordu.) Başını hafifçe iki yana salladı, adamı öptü, silahı alçak duvarın üstüne bıraktı (nehre atabilirdi, atmadı) ve arkasını dönerek kararlı adımlarla nehir kıyısından yürümeye başladı. (Yenileni öldürmemekle, oyunun ana kurallarından birini çiğnediğinin farkında mıydı?) Henüz çok erkendi – bu soğuk sonbahar sabahında kimse yoktu şehrin sokaklarında.

Silah sesi duyuldu. Kameranın saptadığı son şey, ürkerek havalanan kuşların uçtuğu gökyüzüydü (ikiliden hangisinin yere düştüğü değil).

[Şehir Tutanakları, Hakan Uzan, 1984]

ve hikayesinin alınmasına tepki göstermişse de ve yapılan sorgulama sonucu, televizyon izleme eğilimleri açısından herhangi bir sapma ya da anormallik saptanamamışsa da, olay gecesini sergilediği davranışların belirgin bir ihmalden kaynaklandığı anlaşılmış ve kendisi de yurttaşlık görevlerini, istemeyerek olduğunu ifade etmesine rağmen, ciddi bir şekilde hafife aldığını itiraf etmiştir.

Davalı M. 18 Ocak gecesini saat 23:15 sularında genellikle çalıştığı Kartal-Kadıköy güzergahında kırmızı ışıklara, hız sınırına ve sola dönülemediğini ikaz eden trafik levhalarına riayet ederek –kayıtlarda aksini gösteren bir ceza fişine rastlanmamıştır– seyrederken, Ece Sokak ve Valide Hanım Sokağı'nın kesiştiği köşede, Burcum Pastanesi adlı işletmenin önünde, davacı O.'nun işaret etmesi üzerine durmuştur. Arka kapıyı açtıktan sonra çantasını içeri atan ve sigarasını, son bir nefes alıp kaldırımıyla yolun birleştiği sınırdaki su birikintisine doğru fırlatan O., “Usta sıkılmıyor musun bu kışta kıyamette?” diyerek arka koltuğa oturmuştur. M.'nin aynadan kendisine bakması, ancak gereken yanıtı vermekte önce gecikmesi, ardından hiç vermeyeceğinin

anlaşılması üzerine O., “Bağlarbaşı’na gideceğiz ama acelesi yok, geze geze gitsek de olur” diyerek hangi oyunu oynadığını kanımızca yeterince açık bir şekilde belli etmiştir. Ne var ki M., “Gezeceksen faytona binseydin anam” demek şöyle dursun, açmayı unutmuş olduğu taksimetreyi açmış ve kasetçalara O. G.’nin son kasedini koyarak, ihmalkarlığa riyakarlık unsuru katmıştır.

Sayın Hakimimin de elbette hatırlayacağı üzere, Zorunlu Kuşakta yer alan ve olaydan bir önceki akşam saat 21:40 ile 22:25 arasında yayınlanan “İstanbul Emniyet” adlı 238 bölümlük dizinin 103. bölümünde olaylar, müşteri görünümündeki soyguncunun taksi şoföründen, sigarasının bitmiş olmasını bahane ederek bir sigara bayiiinin önünde durmasını istemesiyle hız kazanmış, sigara aldıktan sonra taksiye dönen soyguncu, tabancasını şoförün boynuna dayayıp, “Gün geçmiyor ki birileri komik bir şekilde ölmesin, sen sen ol saçma sapan bir ölüme kurban gitme” şeklindeki sözlerinin ardından, arabadaki bütün parayı ve hız göstergesinin önünde duran ve şoförün nişanlığına ya da karısına ait olduğunu izleyiciye düşündürten fotoğrafı istemiş, bu tür soygun girişimlerine pabuç bırakmayacak biri olduğu izlenimini veren şoförse ani bir hareketle direksiyonu sağa kırmış, ancak dik bir yokuşun başında, görmemiş olduğu bir taşın üstünden geçmesinin yarattığı sarsıntı sonucu tabanca yanlışlıkla patlamış, kontrolden çıkan taksi, dengesini kaybeden soyguncunun müdahale etmesine fırsat vermeden yokuş aşağı hızlanmış ve kaldırıma çıkmak ve bir elektrik direğine çarpmak suretiyle durmuş, hafif yaralanan soyguncu, aslında şoförün kendisini soymak istediğini ve boğuşma sırasında şoförün kendi kendisini vurduğunu iddia etmişse de İstanbul emniyet müdürlüğü görevlileri, gerçeği her zamanki gibi süratle ortaya çıkartmış, akabinde soyguncu suçunu itiraf etmiş, şoför için de sade fakat anlamlı bir cenaze töreni düzenlenmişti.

18 Ocak gecesi cereyan eden hadisedeyse davalı M., bir önceki akşam dizinin bu bölümünü kaçırdığı için, olayın izlemesi gereken seyire ayak uyduramamış ve O.’nun kendisinden para talep etmesine fırsat bırakmadan, sınırlı bir tavırla, arabadan inmesini ve başka bir taksiye binmesini, kendisinin paydos ettiğini söylemiştir. M. savunmasında, 17 ocak akşamı, 87 yaşında olan ve kalp rahatsızlığı geçiren annesi H.’nin ani bir şekilde fenalaşması nedeniyle hastaneye kaldırılması gerektiğini ve 22:05’te hayatını kaybettiği için kendisinin, dizinin ancak son altı dakikasına yetişebildiğini, durumun ihmalden kaynaklanmadığını belirtmiştir. M.’nin annesinin vefatının hafifletici bir sebep olarak göz önünde bulundurulması gerekiyorsa da, davalı M.’nin Yalınkaya Doktrinini yeterince benimsememiş olduğunu ve oyunları yeterince ciddiye almadığını, elindeki tek değerli şey olan yaşamını ortaya koymadığını ve dolayısıyla o geceki oyunun gerçek değerine ulaşmasını bilerek engellediğini gösteren tutumu, yani annesi H.’nin vefatıyla olay arasında geçen 25 saat süresince, kaçırdığı bölüm hakkında bilgi edinmeye çalışmaması

[Precognita, Murat Yalınkaya, 1979]

S: Yeni keşfedilen bu üçgen hakkında ne düşünüyorsunuz? (Fotoğrafi gösterir.)

C: Öncekilere benziyor.

S: Ayırıcı bir özelliği yok mu?

C: Dokunabilir miyim?

S: Tabii. (Uzatır.)

C: Sanırım daha radikal bir imgeleme sahip ≠ dalga boyunu ölçmek zor olacak. Donald cihazı uygun olabilir.

S: Demokratikleşme sürecinde kullanmayı düşünüyoruz. Biliyorsunuz, ikizkenar yapılanmadan eşkenar yapılanmaya geçerken çeşitli eşik sancıları yaşanıyor. Oysa sivil savunma, bireyin kendisini devlete karşı savunması olarak anlaşılmalı. Tabii bu üçgenin okul müfredatına girmesi zaman alacak. Henüz insanlar üzerinde denenmemiş olması da önemli bir dezavantaj oluşturuyor.

C: Ne tutku.

S: Evinizde üçgen var mı?

C: Gerekli olanlar dışında çok şey biliyorsunuz. Boğazım kurudu.

S: (Omzuna vurarak teselli eder.)

S: Bu üçgen işe yarar mı sizce?

C: İşe yaramaktan neyi kastettiğinize bağlı.

S: Yeni bir oyun kurabilir miyiz örneğin?

C: Aşk gibi mi?

S: (Yanına gidip kucaklar.)

S: Bunu yapmak zorunda mısınız?

C: Elimden başka birşey gelmiyor. Gidenlerin arkasından yeterince ağladığımı düşünüyorum. İçi boş bir teneke olmadığımı unutmayın lütfen.

S: Elimdeki vakum pompasından mı rahatsız oldunuz?

C: Kendisini bu kadar beğenmeniz için ne yaptım? Yalnızca yaşıyorum ben.

S: Bu oyunu sevdiniz mi peki? Yeniden oynamak ister misiniz?

C: Yaşamımı ortaya sürsem, daha değerli olacak mı oyun?

S: Sorularıyla sizi sıkıyor muyum?

C: Üçgen konusundaki saplantınızdan bir uzmana, örneğin Doktor Doğulu'ya söz etseniz...

S: Karım İspanyoldu. Evde İngilizce konuşuyorduk, birbirimizin anadilini hiç bilmiyorduk. Umutsuzluk yüklü bir yemekten sonra örneğin, ya da sabah önce ben uyanıp banyoya gittiğimde ve çıktığım zaman onun daha afyonunun patlamamışken işemeye ve yüzünü yıkamaya geldiğini gördüğümde dar koridorda karşılaştığımızda, kollarına hafifçe dokunarak ama sarılmayarak, çünkü o sırada herşeyi yapabilir, söyleyebilir, kalbim kırılabilir, o yüzden hiçbir şeyi ziyan etmemek, enerjiyi hesaplı kullanmak gerekir, yanından geçtiğimde Türkçe sözler yükselirdi içimden, yıllar öncesine ait bir hava raporu olurdu bu bazen, neden hatırlıyorsam, ya da sevişmekle, şehirlerle, yalnızlıkla ilgili sözler, o da sofrayı toplamada bana yardım ederken ya da tuvaletten çıktığında İspanyolca konuşmaya başladığı, söylediklerime yanıt verir, itiraz ederdi, güldüğümüz olurdu, ciddi kavgalar ettiğimiz de, küsmezdik ama, uzun süre sessiz kalırdık, sessizliğimiz bile kendi dilimizde olurdu, karım beni terk edip başkasıyla olmaya başladığında, bir sabah banyodan kahvaltı masasının boşluğuna uzanan koridorda yürürken İspanyolca konuşmaya başladım; neden şimdi geri geldiniz, genzimi yakmaya mı?

C: Kabuklarımızın çarpışmasını dinlemekten hep nefret ettim.

S: Söylenmeyen söz ağırlaşır.

[Genç Yazarın El Kitabı, Altay Doğulu, 1974]

meyiniz. Bunun etkili olmayacağı aşikârdır.

8. Yaşayan kişilerin isimlerini, çok istisnai durumlar dışında, değiştirmenizde bir sakınca yoktur. Hatta bu davranışınızla o kişileri korumuş olacak, mahremiyetlerini zedelemekten kurtaracak, aleyhlerinde birşey söylemişseniz, rencide olmalarını ve başkaları tarafından rencide edilmelerini engelleyeceksiniz. Yine bu sayede, yazdıklarınızdan hoşnut kalmayan veyahut lûzumsuz alınganlık gösteren dostlarınızın şikâyetlerini geçersiz kılacaksınız. O siz değildiniz ki diyerek.

9. Ancak fizikî görünüşle ve karakter özellikleriyle oynamaktan imtina etmeniz gerekir. Yazdıklarınızda, gerçek hayatta var olan birisini anlatırken (adını değiştirmiş olsanız bile) mümkün merteye objektif davranınız, mesela saçları olan bir erkeği kel olarak tanıtmayınız, argo kullanmayınız, aynı şekilde tutumlu bir insana cimri demeniz de yakışık almaz. Afedersiniz, boyunuz ne kadardır? diyebilirsiniz. Söz konusu kişi için aksi deyip diyemeyeceğinizi, tanıdık ve akrabalarına sorunuz.

10. Yazma meşgalesindeki en mühim hususlardan biri, anlattığınız şeylerin hakikaten vuku bulmuş olmasıdır. Yalana ve uydurmaya meyletmeyiniz. Kendi gözlerinizle gördüğünüz hadiseleri anlatırsanız çok daha kuvvetli yazdığınızı ve kaliteli yazarlar sınıfına konduğunuz fark edeceksiniz. Dünya yüzünde o kadar çok insan vardır ki ve o kadar çok şey olmaktadır ki, bütün yazarlara ilelebet yeter.

11. Hayat pınarından kana kana içiniz. Zengin bir hayatınız olduğunda, yazdıklarınız da zenginleşecektir. Bunun için çok paranızın olmasına gerek yoktur. Hissiyatınızı ve fikriyatınızı zenginleştirmelisiniz. Başka kitapları okumak bu bakımdan faydalıdır, çünkü hayat kısadır ve herşeyi yaşamak isterseniz ömrünüz vefa etmez. Zaten bazı şeyleri bilmeniz kâfidir ve tecrübe etmeniz gerekmez. Ancak başka kitaplardan okuduklarınıza özenerek benzer şeyler yazmayınız, başka yazarları taklit etmeyiniz. Kendiniz olunuz. Bütün büyük yazarlar, bizzat şahit oldukları şeyleri kaleme alarak büyük olmuşlardır. Bu yazarları okuyunuz, ama kendi yaşadıklarınızı kendinize has bir stilde yazmanız gerektiğini hatırdan çıkarmayınız. Büyük yazar olmak varken, alelade bir kalem zanaatkârı olmayınız.

12. Bütün mevcudiyetinizle yazınız. Takdir ettiğim genç hanım yazarlarımızdan biri olan Sibel Ünbey Hanımın sözlerini şiar alınız. Sibel Hanım birkaç yıl önce çıkan ilk kitabında diyor ki, yazmak oyunların en güzelidir, bu oyunun içine hayatınızın tamamını koyun, çünkü hayatınız nasıl kıymetliyse, bu oyun da öyle kıymetlenecektir.

13. Terbiyeli olunuz. Anne ve babanıza ve aile efradına okutmaktan utanacağınız şeyler yazmayınız. Eğer yaşadığınız şeylerin sizi namünasip cümle ve kelimeler yazmaya sevk ettiği zannındaysanız, bir kez daha düşünmenizi tavsiye ederim. İhtimal odur ki, yanlış şeyler yaşamaktasınız. Zengin hayat prensibini yanlış anlayarak veyahut topyekûn anlamayarak sefilliğin, ahlâksızlığın, fuhuşun ve pejmurdeliğin pençesine düşmeyiniz. Asil bir Türk gencine yaraşır şeyler yaşayınız. Memleketinize ve milletinize faydası dokunacak işler yapınız.

14. Gerekli gereksiz, aklınıza estiği gibi cümle devirmeyiniz. İntizamlı olunuz. Noktalama işaretlerini doğru olarak kullanınız.

15. Yapabileceğiniz şeyleri yapınız. Olmayacak hayaller peşinde koşarak vatanın kaynaklarını israf etmeyiniz. Yuvarlak delikleri küplerle tıkamaya çalışmayınız.

16. İmzanızı taklit etmeyiniz.

[Bağırmadan, Sibel Ünbey, 1968]

ğını sanmak ne kadar büyük bir özgüvenden kaynaklanıyor, şaşmamak elde değil, özellikle Amerika Başkanlarından Linkoln'ün bile kendisine bu kadar güvenmediğini göz önünde

bulundurursak. En derin kurallar kemiğin iç yüzüne yazılır. Çoğu zaman o kadar derine inmeye vaktimiz ve gücümüz olmadığından, kişiyi yönlendiren şeyin ne olduğunu tam bilemeyiz, yüzeye yansıyan ifadelerle yetinmek, bunlardan anlamlı bir bütün oluşturmaya çalışmak zorunda kalırız. Kadınlar arasında bu “mış gibi” pratiğinin çok daha yaygın olduğunu düşünüyorum. Belki de sosyal rolümüzden dolayı böyledir bu: kadın erkeği memnun etmek için vardır ya, onu memnun etmenin koşullarından biri de memnun olmuş gibi yapmaktır. Erkekler artık hiçbir suçluluk duymadan kendi zevklerinin peşinden koşmıyor, egoistlikle suçlanmak, adlarını kötüye çıkarmak istemiyorlar. O nedenle kadınların ihtiyaçlarına gereken ilgiyi gösteriyormuş gibi yapmak zorunda onlar da. Ama yine kendi tatminleri için. Kadınların görevi de elbette onların bu görünüşteki çabalarını yine görünüşte takdir etmek: “Çok güzeldi kocacığım.”

Mışgibicilik yalnız kadınlara veya yalnız Türklere özgü bir illet değil. Üniversite eğitimim için Paris’teki Sorbon’a gittiğimde, Türk bir gençle, Gökhan Esenler’le ahbap olmuştum. Çok toydum, Paris insanına göre taşralıydım. Dersler başladıktan sonra sınıflarımda tanıştığım benim yaşımdaki öğrencileri, ağızım açık dinlerdim: ne çok kitap okumuşlardı, ne kadar bilgiliydiler, ne genişti kelime hazneleri! Gökhan’ın da aynı ezikliği hissediyor olması, beni bir parça rahatlatmıştı. Uzun bir liste hazırladık kendimize: okunması gereken romanlar, deneme ve şiir kitapları, takip edilmesi gereken gazete ve dergiler, görülmesi gereken piyesler. Cesaretimizin kırılmasına izin vermeden, tökezleye tökezleye okumaya, okuduklarımızı birbirimize rapor etmeye başladık. Bir gün okuldan sonra, sınıftan birkaç kızla Kartiyer Laten’deki pek çok hoş sokak kahvesinden birine oturmuştuk. Ünlü Fransız yazarı Jan-Pol Sartre’dan söz açıldı; ilgiyle dinlemeye başladım çünkü L’Etre et le Néant (Olmak ve Hiçlik) adlı kitabını Gökhan’la yeni okumuştuk. Solipsizmden söz ederlerken lafa karışıp, Sartre’ın Kant’a cevabını ve percipere ve percipi kurallarını anlatmaya başladığımda, söylediklerim konusunda en ufak fikirleri olmadığını hayretle gördüm. Olanları daha sonra Gökhan’a anlattım. Benzer şeyler ikimizin de başına sık sık gelir oldu. Küçük bir numara geliştirmiştik: özellikle yeni tanıştığımız birinin “merdist” olup olmadığını anlamak için, “Tabii Kafka da Şato adlı eserinde psikolojik travmaların muhakeme üzerindeki pozitif etkilerini ayrıntıyla anlatıyor,” gibi bir cümle geçirirdik konuşmamızın arasında. Tanıştığımız kişi kafasını sallarsa, ya da “biliyorum ama...” demeye başlarsa notumuzu hemen verirdik.

Böyle irili ufaklı pek çok örnek sayabilirim. Ama bence en acısı, insanların zevk almadıkları halde alıyormuş, bilmedikleri halde biliyormuş, dinlemedikleri halde dinliyormuş, umurlarında bile olmadığı halde önemsiyormuş gibi yapmaları değil. En acısı, yaşamadıkları halde yaşıyormuş gibi davranmaları. Şehrin en kalabalık caddeleri, yürüyen cesetlerle dolu. Birbirimizi kandırmaya çalışmayalım lütfen. Bu topraklarda canlı insanlar yetişsin istiyorsak, yapmamız gereken çok şeyler var.

Ben okulumu bitirip yurda döndüm. Gökhan ise sanırım orada kaldı. Yazar olmak istediğimi biliyordu. Ben bunun da fark etmeden bir oyun haline gelmesinden, benim de mışgibicilik yapmaya başlayacağımdan korkuyordum. Veda ettiğimizde bana verdiği ve hep sakladığım mektupta Gökhan şöyle yazmıştı: “Eğer yaşam, sahip olunan tek şeyse ve sırf bu yüzden de olsa değerliyse; bir kumar ya da oyun, ancak yaşam konmuşsa ortaya, anlam ve heyecan açısından olabileceği herşeyi olmuş demektir.” Aradan geçen yıllar içerisinde birbirimizin izini yitirdik ne yazık ki. Gökhan Esenler şimdi kim bilir nerededir; bu küçük kitap onun yoluna çıkar mı bir rastlantı sonucu bilemem, ama sözünü dinlediğimi ve kalemi her elime aldığımda bütün varlığımla yazmaya çalıştığımı, hiçbir sahte

sorular

1. Okuduğunuz kadarıyla kitaptan hoşlandınız mı?
 Evet Hayır
2. Yaşam ve Yazı hakkında size birşeyler kattı mı?
3. Kitabın adı hoşunuza gidiyor mu?
4. Kitabın asıl yazarının adının kapakta yer almamasına:
 Üzıldünüz Sevindiniz Kızdınız
 Tepki göstermediniz Diğer:
5. Yazarın kim olduğunu biliyor musunuz?
 Evet: Hayır
6. Eğer biliyorsanız, bu ad hoşunuza gidiyor mu?
 Evet Hayır. Yeğlediğiniz ad:
7. Kitabın geri kalan kısmında hangisini (hangilerini) isterseniz?
 Daha çok duygu Daha az duygu
 Daha çok mizah Daha az mizah
 Daha çok yer betimlemesi
 İnsanların göz renklerine daha çok yer verilmesi
 Daha çok kısa cümle
8. Ülkenin bölünmez bütünlüğü bölünsün ister misiniz?
 Evet Hayır
9. Sizce yazarlar yeterince toplumsal sorumluluk taşıyor mu?
 Evet Hayır
10. Yazarlar Sendikası'nın toplu sözleşme çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?
11. Yeni histeri biçimleri yaratmak günümüz sanatçısı için makul bir amaç mıdır?
12. Eklemek istedikleriniz:

Bir Isaac Asimov:
akşam ajansı

Carpe diem – Diyetisyenlerin devr-i saadeti – Ağlar örülüyor – Kimin daha kültürlü olduğu sorusu arkadaşların arasını açıyor – Tavan arasındaki sandığın içinde ne vardı? – Herkes kendisinin peygamberi kesiliyor – İlim kendin bilmektir.

geliştiği görülsede, herşeyin aslında boşuna olduğu düşüncesi, tarihtesi en eski saplantılardan biridir: herşeyin bir sonu vardır çünkü. Yalnızca kişisel yaşantıların ve yaşamların, toplumsal akımların ve değişimlerin değil, dünyanın, güneşin ve evrenin de birer sonunun olması, bu “son”un yüz milyonlarca yıl sonra gerçekleşecek olmasına karşın, örneğin post-modernizmin bugünü, yarını ve geçmişi (doğru) anlamak ve geleceğe ilişkin (mega) projeler üretmek yönündeki eğilimi bir zaaf olarak görüp kenara itmesine, odağına bugünü yerleştirmesine ve modernizmin hümanist ve merkezdeki bireyin yerine nihilist, hedonist, narsisist ve kenardaki bireyi koymasına yol açmıştı. Yirminci yüzyılın, bu açıdan da insan için şizoidleştirici unsurlar barındırdığı açıktır – sonsuz olmayan hiçbir şeye bağlanmak istemeyen insan, böyle bir şeyi bulmanın mümkün olmadığını anlayınca, kendisini yalnızca “an” bağlamında tanımlamaya, dolayısıyla da, modern fizik ve astronominin doğuşundan beri (yani evrenin merkezinde olmadığını keşfettiği günden beri) yaşadığı marjinalleşme / önemsizleşme sürecini, mantıksal sonuçlarına götürmeye, kendisini ve dünyayı algılayış biçimine de uygulamaya başladı. Post-modern bireyin yaratıcı üretim ya da istikrarlı ekonomik büyümeyle belirlenmiş bir post-modern toplum yaratması beklenemezdi; zaten bunlar da post-modernizmin öncelikleri değildi. Evrenin yeterli kütleye sahip olduğunun kesin olarak anlaşılması ve “Kültür Mirası” fikrinin geliştirilmesi de yirminci yüzyılın sonlarında oldu. Yeterli kütle demek, “Big Bang” sonrası genişleyen evrenin, bir sınıra ulaştıktan sonra yeniden daralmaya başlaması ve o ilk andaki korkunç yoğunluğa ulaştıktan sonra yeniden patlaması, yeni bir evrenin ortaya çıkması demektir. Eğer uzay-zamanın bu daralmasına karşı koyabilecek, uzay “dışındaki” bir referans noktasına göre sabit bir konumu koruyabilecek bir sistem geliştirilebilirse, insanlığın yaratmış olduğu kültürün önemli bir bölümü buna yüklenebilir ve böylece bu birikim, bir sonraki evrene aktarılabilirdi. Dolayısıyla, boşuna olmayabilirdi herşey. Görünüşte basit bir temele dayanan bu fikrin, aşılmaz gibi gözükten sorunlar içerdiği kısa sürede anlaşıldı: daralan evrenin çekim gücüne karşı koymak, ekspanansiyel olarak zorlaşacak ve son aşamada inanılmaz bir güç gerektirecekti. Bir işe yaraması için, bu “kültür mirası istasyonları”ndan bir ağ oluşturulması şarttı – bu ağ, uzay-zamanın merkezinden ne kadar uzakta oluşturulursa, o kadar çok istasyon lazım olacaktı; bu uzaklığın da belirli bir minimum değeri vardı, çünkü “Big Bang”ın ne kadar yakınına yerleştirilirse, bir uygarlığın gelişmesi ve istasyonların barındırdığı “mesaj”ı algılayabilecek ve kullanabilecek düzeye erişmesi için o kadar az zaman tanınmış olacaktı. Değişik frekanslardan sürekli yayın yapacak radyo istasyonlarının, böyle bir ağın oluşturulmasını kolaylaştıracağı öngörülüyordu. Aktarılmak istenen kültürün kodlanması da başka bir sorundu – dünyadakinden çok farklı olacağı varsayılan bir zekanın çözebileceği bir kodlama yöntemi bulunmalıydı. Bir başka sorun, “kültür”ün nelerden oluştuğu konusunda bir görüş birliği olmaması, hatta bu “insanlık projesi”ni gerçekleştirmeyi yüklenen devletlerin (bu elbette bütün devletlerin ortak katılımıyla gerçekleşecekti, ama bilindiği gibi, bazıları daha eşitti), ince ya da pek de ince olmayan bir biçimde, kendi değerlerine göre bir öncelik sırası ve bakış açısı dayatması korkusuydu.

Bütün bu sorunlar, modernist paradigmanın yeniden canlanmasına ve o zamana dek görülmüş en kapsamlı “araştırma programları”nın tasarlanmasına yol açtı. Bu hummalı etkinliğin ortasında, bir önceki evrenden de bu evrene, benzer bir mirasın bırakılmış olabileceği düşüncesi müthiş bir hızla dünyanın her köşesine yayıldı ve bu olası istasyonların yayınlarını yakalamak, astronomlardan başlayıp, kaliteli bir el radyosuna sahip herkese uzanan bir yelpazedeki insanların başlıca yaşama amacı haline geldi. Süpernovaları ve “Big Bang”i incelemek (dinlemek) üzere daha önce kurulmuş olan, uzayda ve yeryüzündeki gözlemlerinin birçoğu ve en gelişkinleri de bu amaç doğrultusunda çalışmaya başladı. Uzay-zaman dokusunda düzenli ve spesifik bazı bozuklukların görülmesi, bu istasyonların varlığına duyulan inancı güçlendirirdi. Bundan yalnızca birkaç yıl sonra, dünyanın çevresinde yörüngeye oturtulan ve Birleşmiş Milletler bayrağı taşıyan, o güne dek yapılmış radyo-tetkik istasyonlarının en gelişkini olan BEWELL uydusu, duyarlılık sınırındaki bir cisimden yayın almaya ve bunu dünyadaki alıcılara aktarmaya başladı. Gelen yayının çözülmesi 2005 yılında oldu; iletişim uyduları aracılığıyla bu yayın tüm dünyaya aktarıldı. Üç yıl kadar süren bu yayının sosyolojik, politik ve psikolojik etki ve sonuçları, bugün bile yeterince anlaşılmış değildir. Daralan bir evrende “sabit” bir konumu korumanın olanaksızlığının bazı bilimadamlarınca kanıtlanmasından ve ardından, bu yayının arkasında, dönemin en güçlü ülkelerinin bazılarının bazı yöneticilerinin bilgisi dahilinde, farklı uluslardan otuz dokuz bilim, düşün ve sanat adamının oluşturduğu bir grubun (“The Thirty-Nine Steps” adıyla anılıyordu) olduğunun ortaya çıkarılmasından sonra bile (yani var olduğu düşünülen bir şeyin var olacağını savunan Borges-Jung-Asimov kuramının bir kez daha doğrulanmasından sonra bile), bu yayının kayıtlarının, yüz milyonlarca insanın yaşamını yönlendiren bir “kutsal” kaynak olmayı sürdürmesi, sayısız araştırmaya ve post-modernistlerin

Bir Anthony Burgess:
Geri Dönüşü Olmayan Öykü

Kraliçenin sabah gezintisi – Erkekler kıskanmayı sever – Blöf ve etkileri – Tarihsel maddecilik, yazınsal hurafecilikle boy ölçüşüyor – Sade bir evde pahalı bir halı – Ah, min-el-aşk! – Bazı söz oyunları – İnsan uçabilir mi? – Dee, bir piçi silah olarak kullanıyor ve emeline ulaşıyor – Yod’un özel hesapları – Reçetesiz ilaç kullanımının doğurduğu ve doğuracağı sakıncalar – İkizlerin başı dertte – Bütün sevgiler bitmeye mahkûm – Okul müdürlerinin kaderi.

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth, 1575 yılının Mart ayında, yanında Leicester Kontu Robert Dudley ile, dönemin en ünlü matematikçisi ve astroloğu John Dee’nin Mortlake’teki evine gitti. Aradan dört yüz yıldan fazla bir zamanın geçtiğini sürekli aklınızda tutmanızı istemeyeceğim. Neyin “gerçek” olduğunu saptamak hep son derece güç olmuştur; hele anlatılanın üzerinden yüzyıllar geçmişse, “kurmak” zorunlu bir hale gelebilir: fosilden dinazor yaratma çabası. Birşeyin kurulmuş olması, onun gerçek olmamasını gerektirmez ama, tıpkı tarihsel veri olarak kabul edilenlerin gerçek olmasının gerekmediği gibi. Ve bir uyarı daha: Şeytan’lı bir öykü olacak bu: ancak simya yoluyla ortaya çıkacak ve sonra kendini yok edecek o yüzden.

1575 yılının Mart ayı dedim, daha kesin konuşmak istiyorum oysa: 10 Mart günü, şafaktan bir buçuk saat kadar sonra, Elizabeth’i ve Robert Dudley’yi, Mortlake’teki evin önünde, atlarından indiriyorum. Bir kraliçenin at sırtında yolculuk yapması garipsenmesin: Elizabeth, 43 yaşında olmasına rağmen, küçük yaşlarından beri ata binerdi, anakronik bir tanımlama olacak ama, atletik bir yapısı vardı. Saat çok erkendi ve Kraliçeyle Kont geleceklerini haber vermemişti, ama John Dee, ikinci kattaki kütüphanesinin penceresinde onların gelmesini bekliyordu. İngiltere’nin en zengin kitap koleksiyonuydu bu; yalnızca okült yapıtlar değil, Rönesans’ta bilinen hemen her şeyi kapsayan, binlerce cilt vardı kütüphanesinde. Konukların geldiğini görünce, alt kata indi Dee.

Yod, atlarla ilgilen lütfen, dedi yardımcısına - daha sonraları Edward Kelly adıyla tanınacak olan, medyumluk ve ölüleri diriltme konularında hayalgücü geniş, etkileyici bir şarlatan olarak bilinen bu adamın yaşını tahmin etmek zordu. John Dee’yle ilişkisinde tanımı güç bazı yönler vardı insanların dikkatini çeken: yüzeydeki güç ilişkisinin altında, ters yönde bir buyurganlık seziliyordu. Diye düşünüyorum; bu öyküde Kelley’nin, büyü, astroloji, geleceği görme gibi konularda hiçbir yetisi olmayan bir sahtekarı büyük bir zevkle, hiçbir alkış beklentisi olmadan, yalnızca kendi eğlencesi için oynayan Şeytan, evet, Şeytan’ın kendisi olmasını istiyorum çünkü. Ve her ne kadar, Dee’nin Kraliçeye olan aşkını ve bunun sonuçlarını anlatacaksam da, O’nu anlatmış olacağımı biliyorum.

Her neyse, işimize bakalım. Kraliçenin birisini görmek için onun evine kadar gelmesi, tabii ki büyük bir onurdu ve John Dee’nin (kulaktan kulağa, büyüyle uğraştığı ve Yüce Efendimiz’e karşı, kötücül güçlerle işbirliği yaptığı fısıldandığı için, toplumsal normların hemen kenarında, bıçaqsırtı bir dengede yaşayan bir astrolog-matematikçinin) bu kadar açıkça onurlandırılması, mutlaka bazı kaşların kalkmasına yol açacaktı. Konunun çok önemli olduğu anlaşılıyordu.

Elizabeth, daha kraliçe olmadan önce Dee’ye danışmaya başlamıştı; hangi tarihte taç giymesi gerektiğini bile ondan öğrenmişti. Daha sonra, 1562’de Lincoln’s Inn çayırılarında, balmumundan yapılmış ve göğsüne kocaman bir iğne saplanmış bir kukla bulunduğu, yine Dee yardımı çağrılmıştı - güçlü bir karşı-büyüyle tehlikeyi ortadan kaldırması için.

John Dee’nin çok ünlü bir kristal küresi vardı; Kraliçe’nin o günkü ziyaretinde küreyi görmek istediği, gördüğünde de bir çılgılık attığı anlatılıyor. Elizabeth’in kürede ne gördüğü ya da bir şey

görüp görmediği bilinmiyor - ben de bunu böyle bırakmayı yeğliyorum. Mary Tudor'un, yani Elizabeth'ten önceki kraliçenin sarayındaki İspanyol elçisi, küçük Elizabeth için, Çok tehlikeli bir insan, büyüleyici bir havası var, demişti. Çok zeki olduğu söylenen Elizabeth de okülle haşır neşirdi. Ancak gerçekten doğüstü güçleri var mıydı, ne kadar güçlüydü, yorum yapmak işime gelmiyor - onun için görmemeyi, dolayısıyla da kristal küreyle karşılaştığında niye çılgık attığını bilmemeyi seçiyorum. Bu sayede, Kraliçeyle John Dee arasında, kimin daha güçlü olduğu konusunda alttan alta süren -daha çok Elizabeth'in sürdürdüğü- yarışta taraf olmaktan kurtulacağım.

John Dee, Sizi bekliyordum, yolculuğunuz keyifli geçti sanırım, dediğinde Robert Dudley şaşırdı; Elizabeth şaşırıysa bile hiç belli etmedi. Tek başına yaşayan ve hayatta en çok Bilmeyi isteyen bir adamın evinde, ufak bir Türk halısının olduğu, çok sade ama büyük bir odada, tahta sandalyelerde, hatta taburelerin üstünde oturan bu dört kişiyi canlandırıyorum gözlerimin önünde - Kelley'nin de oturuyor olması büyük bir küstahlık elbette, ama kimsenin, Kraliçenin bile buna itiraz edemeyeceği, etmeyi aklından bile geçiremeyeceği de çok açık. Kelley bunu çok iyi bildiği için sırtıyordu. Sırtmasının bir nedeni daha vardı: ortamdaki gözle görülür gerilim, ona büyük bir keyif veriyordu - O'nun için bu, kukla tiyatrosu seyretmekten çok farklı değildi sanırım. Gerilimin nedeni aşktı. Elizabeth ve Robert Dudley yaştı ve çocukluklarından beri birlikteydiler; Dudley'nin Kraliçenin gözdesi olduğu biliniyordu. John Dee ise Elizabeth'i -ne yazık ki- fazlasıyla seviyordu, bu sevgisine karşılık bulmak gibi bir umuda da asla kapılamazdı; soylu bile olmadığından böyle birşey imkansızdı. Kaldı ki Robert Dudley bir kont olduğu halde, Kraliçe'nin onunla evlenmesi bile ciddi sorunlar yaratırdı. Doğüstü güçleri dilediğince kullanabilecek bir adamın -evet, bunun bir bedeli vardı, o da ödemişti bu bedeli- asıl meselesinin (bu öykünün yazılmasını, uçucu bir yazıyla yazılmasını gerektiren, ele gelmez meselenin) yine de sevdiği kadın olması: duraksatıyor, dürtüklüyor.

Kraliçenin kiminle evleneceği, çok önemli bir politik konuydu: artık genç sayılmazdı; Parlamento daha önce 1563 ve 1566'da ya evlenmesini ya da varisini belirlemesini istemişti. Koca adayları arasında, sonradan VII. Henri olacak Anjou Dükü ve ardından kardeşi Alençon Dükünün adları geçmişti, ama bir sonuç çıkmamıştı. Şunu da anımsatmak gerek belki: Elizabeth, daha sekiz yaşındayken, asla evlenmeyeceğim, demişti.

10 Mart sabahı burada toplanmış ve çay bile içmeden, rahatsız bir şekilde oturuyor olmalarının nedeni buydu: Kraliçe, yakın gelecekte bir evlilik -dolayısıyla da bir çocuk- görüp görmediğini öğrenmek istiyordu Dee'den. Kristal kürede, Dudley'den bir çocuğu olacağı gözükse, bütün engellere karşı onunla evlenirdi herhalde, belki de evlenmezdi: Meryem Ana kompleksinin hangi boyutlarda olduğunu bilmiyorum.

Küre yukarıda, kütüphanedeydi, geleceği görmek için Kraliçeyle yalnız kalmalarının, bunun için de kütüphaneye çıkmalarının gerekeceğini söyledi Dee. Leicester Kontunu orada bıraktılar. Kelley ortadan kayboldu.

Kütüphaneye girerken Elizabeth, çok bilinen bir büyüü mırıldandı: Emen hatan, Emen hatan, har har, diable, diable, saute ici, saute la, joue ici, joue la. Yod -yani Kelley- yine sırtmış olmalı bunu duyduğunda. Ezoill, Musil, Puri, Tamen, diye sürdürdü Elizabeth - içini temizlemek için de beyaz bir büyü yaptı: Sator arepo tenet opera rotas. Gördüğü kütüphaneyi görmeyi çok isterdim - Kraliçenin bu hazine karşısındaki kayıtsızlığına kızıyorum açıkçası, çünkü 1583'te, Dee ve Kelley Avrupadayken, kalabalık bir grup evi bastı ve ateşe verdi, John Dee'nin kitaplarının hepsi yok oldu. Elizabeth'in kitaplarla ilgilenmemesinin bir nedeni, kapıdan girince sol tarafta kalan küçük pencerenin altında, beyaz tebeşirle yere yazılmış Abra-Melin karesiydi:

R O L O R
O B U F O
L U A U L
O F U B O
R O L O R

Bu kare, karga biçimine bürünüp uçmayı sağlıyordu, ama herkes için değil. Önce Kutsal Koruyucu Melek'i bilmek ve onunla konuşmak gerekiyordu - herkesin kendi ruhuna bağlı böyle bir meleği vardı, ona ulaşabilmek için en azından altı ay boyunca dünyadan el-etek çekmek, "duayla yanmak" şarttı. Bu dönemin sonunda büyücü, yanında küçük bir çocukla bir sunağın önünde diz çöker, üzerine konmuş olan gümüş tabağa Melek'in ne yazdığını çocuktan öğrenirdi. Bir tür parolaydı bu. Bundan sonraki yedi gün boyunca Melek, büyücüye hem iyi, hem de kötü ruhları nasıl denetimi altına sokacağını öğretirdi. Ancak bundan sonra Abra-Melin tılsımları kullanılabilir, ölümler diriltir, hastalar iyileştirilir ve havada uçulurdu.

John Dee, büyücü olduğu yolundaki suçlamaları her zaman reddetmişti, Mary Tudor'un ve kraliyet ailesinin yıldız falını hesaplamak suçundan, Sir John Benger, Christopher Cary ve John Field'la birlikte hapis yattığında bile bu tutumunu değiştirmemişti; ama yerdeki kare, hiçbir kuşkuyla yer bırakmıyordu. Elizabeth gülümsedi.

Uçmayı bana da öğretecek misiniz?

Sesinde hırçınlaşmaya eğilimli bir kıskançlık vardı. Söylediği şeye ve söyleyiş biçimine bakarak, Kraliçe'nin okülte olan ilgisinin yüzeyde kaldığı, işin bilgelik kısmını es geçmiş, bir iki numara bilen bir hevesli olduğu düşünülebilir.

Ayağı bile ıslanmadan nehrin öbür kıyısına geçebilmeyi öğrenmek için on iki yılını veren adamın hikayesini bilir misiniz Kraliçem? diye sordu Dee. Kayıkçıya bir gümüş para vererek aynı şeyi yapabileceken.

Uçmak için para verebileceğim birileri var demek, diye tersledi Kraliçe I. Elizabeth.

Sizin için çok önemliyse, bir yıldan kısa süre içinde halledebiliriz sanırım, dedi John Dee, belirgin bir hüznle. Kraliçe bunu ya fark etmedi ya da görmezden geldi ve, Bir yıl çok, dedi.

Bunun pazarlığını yapmaya kalksaydı hiç şaşırırmazdım, ama hayır, aynı nefeste konuyu değiştirdi: Bay Dee, neden burada olduğumuzu biliyorsunuz - bana evlilik konusunda haberler vermenizi rica ediyorum.

John Dee kristal küresini eline aldı ve Ait autem ipse salvator: Qui iuxta me est a me, longe est a regno, dedi, Yod'un buna kızdığını bildiği halde. Ardından küreyi kaidesinin üstüne koydu, ellerini kürenin üzerine yerleştirdi ve fısıldadı: Astachoth, Adonai, Agla, On, El, Tetragrammaton, Shema. In polo est cor. Mercurii, qui verus est ignis, in quo requies est Domino sui, navigans per mare hoc magnum... cursum dirigit per aspectum astri septentrionalis.

Dee'nin kürede gördüğü şeyin hiç de iç açıcı olmadığı anlaşılıyor: ne evlilik, ne de çocuk vardı. Kraliçe'nin ardından İngiltere çökecek, paramparça olacaktı.

Bunu değiştirmenin bir yolu yok mu? diye sordu Elizabeth büyük şaşkınlıkla. Herşeyin bağlanmış olduğu düşüncesi onu isyan ettiriyordu belli ki. Dudley'yle evlenirsem -

Aşk söz konusu olduğunda her insan zayıflık gösterebiliyor - bu insan, 48 yaşına gelmiş, yıldızların hareketleri ve konumlarındaki anlamı çözmüş, öğrenmek uğruna ruhunu, yanında yardımcısı kılığında dolaşan Şeytan'a vermiş birisi olsa bile. John Dee başını küreden yavaşça kaldırdı ve gözlerini Elizabeth'inkilere dikerek konuştu - genelde bundan kaçınır, yalnızca dinlerken, konuşan kişinin gözlerine bakardı, dibine dek bakardı.

Fakat Kraliçem, Sir Dudley iki yıl önce evlenmişti zaten. Geçen yıl, 7 Ağustosta Surrey'de bir oğlu da oldu üstelik. Parlak bir geleceği var çocuğun - Northumberland Dükü ve Warwick Kontu unvanlarını alacak. Ama kararlıysanız, Kont boşanabilir ve insanların skandal duygusunun fazla kabarmadan yatışması bir şekilde sağlanabilir herhalde.

Elizabeth'in bundan haberi yoktu ve her ne kadar Robert Dudley evlendiğini ve Robert adındaki çocuğun babası olduğunu ömrünün sonuna kadar inkar ettiyse de, Dee'nin acımasız vuruşu Kraliçeyi ağır yaralamıştı. Dudley 1588'de ölene kadar onu hep uzak tuttu; ancak aralarındaki - aşk olmasa da- çok güçlü bağ yok olmadı: Leicester Kontunun ölüm haberi gelince Kraliçe kendisini bir odaya hapsetti ve iki hafta boyunca hiç çıkmadı. On dördüncü gün muhafızlar, Parlamantonun kararını uygulayarak kapıyı kırdılar.

Kraliçe'nin kontrolü mükemmeldi. Dee'nin söylediklerinden hiç etkilenmemiş gibiydi, gözle görülür tek tepkisi, giysisinin sağ kolunu hafifçe çekmek oldu. Ama bu anlatılanlar olmasaydı, daha sonra olacakları kabul etmesi çok daha zor olurdu herhalde. John Dee'ye kızamıyorum: ona Aşk ve Mutluluk vaad edilmişti ve vaadin Şeytan'dan gelmiş olması bile, bu akıllı ve bilgili adamın safça inanmasını engelleyememişti. Aşk, ruhunu yitirmişler için bile bir kurtuluş umudu olabiliyor demek ki; Acı olduğunda bile, kendi ruhuna sahip olmamanın acısını, belki de unutturarak hafifletiyor. Ve John Dee, adındaki her harf için büyük acı çekiyordu. Sevgisinin karşılık bulacağına inanmayı o kadar çok istiyordu ki, yapacağı şeyin geri dönüşü olmadığını, kuşkulaması gerektiğini hiç düşünmedi. Sanırım düşünmedi.

Dee'nin Yod'la yaptığı anlaşmaya göre Elizabeth'le o uyurken sevişecek, Elizabeth ona aşık olarak uyanacaktı; buna karşılık Kraliçenin hamile kalmadan doğuracağı çocuk Yod'a verilecekti. Çocuğun İskoç hanedanı Stuart'lara katılacağı konusunda güvence vermişti Yod; dolayısıyla Kraliçe ileride kendi çocuğunu varisi olarak gösterebilecekti. Kraliçenin böyle bir şeyi kabul etmesini anlayabiliyorum: Kelley'nin gerçek kimliğini bilmiyordu; Dee'nin onunla sevişeceğinden haberi yoktu; hamile kalmayacağı, yani kimse birşey anlayamayacağı için bir skandalla yüzleşmeyecekti; kendi oğlunu büyütmeyecekti ama en azından onu kral yapabilecekti; İngiltere'nin çökmesindenense böyle dolaylı bir yol izlemek, kötünün iyisiydi. Yine de, Dee'ye gerçekten güvenmeseydi buna kalkışmazdı gibi geliyor bana.

Elizabeth, verilen ilacı içtikten sonra uyuyunca John onu yatağına taşıdı - Dudley'den çekinmiyordu. Yod işini bilirdi. Bir süre kadını seyretti - güneş iyice yükselmiş, taze bir Mart sabahını usulca ısıtmaya çalışıyordu, bu arada odanın içini de canlı bir ışıkla dolduruyor, Elizabeth'in güzelliğini daha da belirginleştiriyordu. Aurai, Hanlii, Thamcii, Tilinos, Athamos, Zianor, Avonail, diyerek saçlarına dokundu ve ömrü boyunca hep seveceği, hep yanında olmayı herşeye rağmen delicesine umduğu, ama bir daha asla, düşlerinin dışında asla, bu kadar yakın olamayacağı bu kadını soymaya başladı, acele etmeden. Son parçayı çıkartmadan önce Uroburos, Melusina, Poliphilo, Nekyia, Scala lapidis: Animo descensus per orbitem solis tribuitur, dedi, ironiyi yine de elden bırakmayarak.

Gözkapaklarını, incecik kaşlarını öptü, kaşlarının arasından yukarıya doğru, alnına dilini çok az değdirerek yaladı. Burnunun ucunu öptü ve burun deliklerinden içeri doğru fısıldadı: Paut neferu, paut neferu. Başparmaklarının dışıyla, omuzlarından kulaklarına doğru okşadı, sonra da geriye. Bunu on bir kez yineledi. Sonra, önce sol, sonra da sağ kulağına ağzını dayadı ve derin birer nefes aldı. Köprücük kemiklerinin arasından göbek deliğine, kızarık bir yol belirinceye kadar, sol elinin üç parmağıyla bastırarak indi, aynı şeyi bu kez beli hizasında, yatay olarak yaptı. Ateşten bir haç çıktı ortaya - bu iki yolu yalayarak, ateşle suyu birleştirdi. Göbek deliğinin hemen altını - yani haçın ucunu - morarıncaaya kadar emdi. Ardından Elizabeth'in bacaklarını dizlerinden iki yana doğru yatırıp kırdı, topuklarını birleştirdi ve oluşan dairenin on iki noktasını ısırıp, her

ısırışta bir burcun adını mırıldandı. Yalnızca önünü açacak kadar soyundu ve Yod'un ona öğrettiği Enochian dilinde bazı sözcükleri yüksek sesle söyleyerek içine girdi: BTZKASE! HEİDENE! HEEON! SAAİ! EEME! AB! ME! Son sözcükle birlikte boşaldı.

Ayağa kalktığımda Yod içeri girmişti bile - Dee'ye bakmadan doğruca Elizabeth'e yöneldi. Dee çıkması gerektiğini biliyordu, ama eşikte durakladı. Bir anlığına. Sonra aşağı indi.

Dudley, geldiğinden beri hiç kıpırdamadan oturuyordu. John Dee onun yanına gitmekten vazgeçip dışarı çıktı. Tedirgindi. Herşeyin umduğu gibi olmayacağı duygusu içine çöreklenmiş gibiydi, Yod'un içeri girerkenki yüzünü gördüğünden beri.

Ekim ayında bir akşam, Kraliçe yeniden geldi - bu kez arabayla ve iki nedimesiyle. Geçen süre içinde Dee'ye karşı olan tutumunda büyük bir değişiklik olmamıştı; yalnızca bazen, bu işe kalkıştığı ve Dee'ye güvendiği için huzursuz oluyor gibiydi, böyle zamanlarda Dee yanındaysa ona iğneleyici sözler söylüyor, neyi ima ettiği pek anlaşılmayan üstü kapalı tehditlerde bulunuyordu. John Dee ise, Yod'un anlaşmaya uymadığını, Kraliçe'nin ona aşık olmadığını göremeyecek kadar doluydu kendi sevgisiyle. Yod da belli ki buna güvenmişti - çocuk doğana kadar bu zavallıya ihtiyacı vardı çünkü.

Dee, Elizabeth'e farklı, ama onu yine uyutan bir ilaç içirdi. Yod, John Dee'yi sabırsız hareketlerle odanın dışına çıkarttı; aşağıda, arabada bekleyen nedimelerin yanına indi Dee. Doğum bir saatten uzun sürdü, odadan korkunç sesler geliyor, pencereden ışıklar saçılıyordu. Dee her gürültüde yerinden sıçırıyordu, ama nedimelerde ve arabacıda hiçbir tepki yoktu - anlaşılan kendisi dışında kimse olağandışı birşey algılamıyordu.

Sonunda Yod'un kahkahasını duyduğunda, çok büyük bir hata yaptığını ve artık herşey için çok geç olduğunu anladı Dee. Hiç kimsenin böyle bir yıkımı, çaresiz bir dehşeti yaşamasını istemem. Öykünün geri kalanını uzatmak istemiyorum. Burgess'in kışkırtmasına uymak ve 1578'de taşra turnesine çıkan ve Stradford-on-Avon'a gelen Leicester Kumpanyasının, Londra'ya 14 yaşındaki Willam Shakespeare'le dönmesini, Willam'ın Thames kıyısında Dee'yle karşılaşmasını bu öyküye katmak da istemiyorum. Yod o gece yeni doğan çocukla birlikte ortadan kayboldu. Kara köpek gece koşar. 1850 yılında, Londra'da çarpıtıldığı bir teşhir cezası sırasında Kelley'in kulaklarının kesildiği biliniyor yalnızca.

1582 yılında, 27 yaşındaki genç İskoçya Kralı VI. James kaçırıldı. Ruthven Baskını olarak bilinen ve Protestanlar tarafından gerçekleştirilen kaçırma olayının elebaşılığını, Birinci Gowrie Kontu William Ruthven yaptı. 23 Ağustos gecesini kaçırılan Kral ve sağ kolu Arran Kontu, bir yıl boyunca alıkonuldu. 1582'ye dek geçen zaman boyunca Yod'un, Elizabeth'ten olan çocuğu şanına uygun bir şekilde yetiştirdiği anlaşılıyor: yedi yılda yirmi yedi yaş olgunluğuna erişen çocuk, artık çocuk falan değildi ve kral olmaya hazır. Tıpatıp benzediği VI. James'le bir yıl boyunca birlikte yaşayınca onun davranışlarını, tavırlarını, sözcüklerini kapması ve saraya İskoçya Kralı olarak dönmesi zor olmadı. O kadar başarılıydı ki, Arran Kontu, iki ayrı James'in bulunduğunu anlayamadan çıldırdı. Gerçek James'in başına neler geldiğini tahmin etmek zor değil. Gowrie Kontuysa 1584'te ölüme mahkum edildi ve kafası kesildi.

John Dee, o Ekim gecesinden sonra, Yod'un yokluğunda tüm güçlerini yitirmiş olduğunu, oyuna geldiğini gördü. Elizabeth'in onu sevmesiyle ilgili tüm düşleri bir kenara bıraktı. Elizabeth'in onu sevip sevmemesi değildi artık önemli olan; parçası olduğu ve en sevdiği insanı içine sürüklediği bu planı, Şeytan'ın kendi krallığını kurmasını engellemesi gerekiyordu. Ancak Kraliçe, onun uyarılarına hezeyan gözüyle baktı ve oğluyla ilgili söylediklerine kulak asmadı. Unutmamak gerekir ki doğum sırasında Elizabeth uyuyordu ve bebeği hiç görmedi. Dolayısıyla bütün bu olanlara, John Dee'nin başarısız bir büyü denemesi olarak bakıyor olması mümkün. Hele 1575'te yirmi yaşında olan James'in kendi oğlu olduğuna ya da Dee'nin anlatmaya çalıştığı

gibi, Kelley'nin asıl James'i öldürüp yerine Elizabeth'in doğurduğu ve onun yetiştirdiği çocuğu koyduğuna inanmaması, Dee'ye de, beceriksizliğini masallarla gizlemeye çalışan biri gözüyle bakması iyice mümkün. John Dee bu konuda ısrar edince, Kraliçe onun hizmetlerinden yararlanmamayı yeğledi. Tüm çabaları boşa çıkan Dee, büyük bir umutsuzluğa, boş vermişliğe kapırdı kendisini. Zamanını matematik çalışmalarıyla, özellikle Jülyen takviminin düzeltilmesiyle uğraşarak geçirdi.

1583'te Yod, yani Edward Kelley, gittiği gibi ansızın geri döndü; yeni bir ruh bulmak ve krallığını genişletmek için Avrupa'ya gidecekti, yanına yardımcı olarak John Dee'yi aldı. Birkaç yıl süren bu gezi sırasında, pek çok Avrupa şehrinin yanı sıra İstanbul'a da geldiler. Şeytan'ın John Dee aracılığıyla (çünkü O'nun en büyük eksiği, döl verememesidir) hangi hanedanların kanına girdiğini bilmek olanaksız. Sonunda Dee İngiltere'ye döndü, Kelley ise Prag'da kaldı, iki kez tutuklandı; 1595'te, son tutuklanışında kaçmaya çalışırken öldürüldüğü söylenir.

Dudley'nin ölümünden sonra Elizabeth, Dee'den yine yardım istemeye başladı; olağanüstü güçlerini tümüyle yitirmiş olan Dee, ancak aklına güvenebilirdi. 1588 yılında, İspanyol Armadasına savaş açılmasını öğütledi Kraliçe'ye, gününe o karar verdi: Armadanın bozguna uğratılmış olması, Dee'nin iyi bir strateji analizcisi olduğunu gösteriyor.

1596'da Kraliçe, artık 69 yaşına gelmiş Dee'ye gönül borcunu ödemek için, onu Christ's College'a müdür atadı. Elizabeth zeki bir insandı - John Dee'nin kuşkusuz saklamak zorunda olduğu, ama yine aynı kesinlikle, ufak davranış kaçaklarıyla ortaya çıktığını söyleyebileceğimiz duygularının farkında olmalıydı. Boyutlarını tam olarak kestiremese de, gerçek bir aşkın izlerini görmüştü herhalde. Benim merak ettiğim, onun bu konuda ne kadar katı olduğu: hiçbir şey yokmuş gibi mi davranıyordu; Dee'yi sevmese, sevmese bile, belki acımayla karışık bir yumuşaklık, hadi sevecenlik diyelim, gösteriyor muydu? Dudley'yi gerçekten sevmiş miydi, yoksa kimseyi sevmek zorunda kalmamak için bir özür olarak mı taşıymıştı onu? Kimseyi sevebilmiş miydi?

1603'te Kraliçe I. Elizabeth, İskoçya Kralı VI. James'i varisi olarak gösterdikten sonra, 70 yaşında öldü. Varis seçimini bu şekilde yapması için mantıklı nedenleri vardı; ama yıllar önceki hikayeyi de düşünmüş müydü bu kararı alırken, bilmiyorum: James'le birlikte taht, Tudorlardan Stuartlara geçti.

John Dee 1608'de, eskilerin dediği gibi yoksulluk ve sefalet içinde öldü.

Bir Jorge Louis Borges:
“kurgular”

Bazı çocuk oyunları – En alttaki etikete ulaşma arkeolojisi – Metastaz hakkında yeni bulgular – Yeni masturbasyon cihazları – Arjantin’de tarım ve hayvancılık – Başka bazı çocuk oyunları – Piyasadaki yeni mercekle ve filtreler – İnsan uçabilir mi? – Erkek dergilerinin kadın dergilerinden neden daha iyi olduğu üzerine – Acı çekiyorum öyleyse varım – Harç ve damga.

Yazdıklarını yaşamaya başladı önce; bunun, geri dönüşü olmayan bir nokta olduğunu kavramasıysa daha sonra oldu.

Yazı’nın Yaşam’dan esinlenmesi, daha da ileri gidip onu neredeyse bire bir aktarması, en azından yazan ve okuyanların, Yazı’dan böyle bir işlev yüklenmesini beklemesi fazlasıyla alışıldık bir durumdu, ama Yazı’nın Yaşam’ı öncelemesi beklenmedik birşeydi onun için, heyecanlandırıcı bir keşifti; modern zamanların postuna bürünmüş bir devirde yaşıyor olmasına; yazarın öldüğünü fakat okuyucunun matem tutmak şöyle dursun, “ustam öldü, ben satarım” mantığıyla kendisini bezirganbaşılığa terfi ettirmesini kanıksamasına; kimliklerin karışmasına, her etiketin altından başka bir yazarın etiketinin çıkmasına, Borges’in ve Shakespeare’in olmamasına, bir şairin aslında dört-beş şairden oluşmasına, bu kadrodaki şairlerden birinin de başka dört-beş şairden oluştuğunun sanılmasına artık alışmasına karşın, iki farklı evren olarak algıladığı şeyin iki yönde de geçişken olduğunu görmek, bunu yaşamak ve sonunda yine Yazı’nın konusu etmek, yazmak, evet, gıdıklıyordu onu işte – nitekim daha gençti.

Gerçeklikle arası hiçbir zaman iyi olmamış, solipsizmde baştan çıkarıcı bir mantık bulagelmmişti gerçi, bir bakıma sabıkalıydı yani, ama bir gün oyunun dozunu arttırmaya karar verdiğinde, doktora tezinin kaynakçasında tümüyle uydurma yazarları ve kitaplarını sıralayıp, dipnotlarda da bu uydurma yazarların uydurma düşüncelerine ciddi, alaycı, onaylayıcı, takdir edici göndermeler yapınca ve bir rastlantı sonucu bunun fark edilmesi üzerine üniversiteden uzaklaştırılınca, bu yolun sonuna kadar gitmekten başka çaresi olmadığını gördü.

Her şey hikayeydi ve hikaye, herşeydi.

Bu noktada, ya da bu noktanın yakınlarında, gerçekliğin nedensellik yönüyle ilgilenmeye başlaması da herhalde kaçınılmazdı: Doğa’yı, kavrayış kolaylığı sağlasın diye olabildiğince sığ bir şekilde modelleyen projenin “Doğaüstü” diye kestirip attığı ve düpedüz yok saydığı –baskın paradigmayla şiddetli bir şekilde çeliştiği için yok saymak zorunda kaldığı– “meta” kavramlar, fal, büyü, telepati, ruh ve ruhsal güçler hakkında yoğun sayılabilecek bir okuma programı hazırladı kendisine.

O sıralarda, bir rastlantı sonucu, Tarot falı bakan, ruhuyla bedenini ayırabildiğini iddia eden, “Spiritüel güç”ünün dördüncü düzeyde olduğunu söyleyen, herşeyden önemlisi güzel gözleri olan etkileyici bir kadınla birlikte olmaya başladı; kadının onda yüksek bir spiritüel güç potansiyeli keşfetmesi –”Ya dördüncü ya da altıncı düzeyde,” demişti– gururunu okşamakla kalmadı, bu yönünü geliştirmeye, en azından “evrenin titreşimleri”ne daha açık ve duyarlı olmaya karar vermesine yol açtı.

Kanlı çatışmalarla dolu kısa bir dönemden sonra ilişkileri bitince, elinde bir hikaye tohumu kaldı, kala kala; birbirlerine aşık olan, bir yandan da kimin daha güçlü olduğunu göstermek için sidik yarıştırmaktan geri durmayan ve fazla ileri gidip, yanıtı tam öğrenecekken birlikte ölen –belki de sevişirken ölen– iki büyücünün hikayesi.

Bu hikayeyi yazmak –öykü haline getirmek– için büyücülükle ilgili bazı somut verilere gerek duyduğundan kitap karıştırmaya başladı; rastlantı sonucu, elini attığı ilk kitabın ilk sayfasında,

bir kraliçenin ünlü bir matematikçi de olan astrologla ilişkisini –aşk falan değildi aralarındaki, yalnızca iş– okuyunca, kafasındaki tohumu bu tarihsel toprağa ekti –bu da tümüyle anlaşılabilir bir tutumdu.

Kraliçeyle astrolog hakkında, ulaşabildiği bütün bilgileri topladı ve kendi kurgusunu, tarihsel “olgu”larla çelişmesine kesinlikle izin vermeyerek oluşturdu: tarih yazmıştı ve bu eğlenceli bir işti: öykü, verilerle tam bir uyum içinde olduğuna göre, olanların gerçekten de onun anlattığı gibi olmadığını kim iddia edebilirdi?

Bu marifetinin, gerçeklik konusundaki zaafının başka bir yüzünü yansıttığını fark edince yüzü ışımsı belki de –Foucault ne güzel bir insandı!– bir boz-yap bulmacasının parçalarını birleştirmek, eksik parçaları üretmek ve yerlerine koymak; neden-sonuç çeşitlemeleri yapmak; zamanı –dönem, kronoloji, sekans– ve uzamı –geri plan, mekanlar, ayrıntılar ki içinde şeytan– oluşturmak: herşey gibi, tarih de “hikaye”ydi.

Birden endişelendi – ne var ki bu, etik olması gerekirken yalnızca kişisel olmayı başarabilmiş bir endişeydi: gelecekte kendisi de başka birisinin kurgusuna malzeme olabilir ve yaşamı, istenci dışında değişmek zorunda kalabilirdi – Japon turistleri gözlemleyen herkesin bildiği gibi, aslolan kayıttı çünkü: bunun üzerine inanılmaz derecede ayrıntılı bir günlük tutmaya başladı, gününü nasıl geçirdiğini, neler yaptığını, hatta neler yapmadığını da, olabildiğince kapsamlı bir şekilde tutanaklara geçirmeye koyuldu.

Rastlantı sonucu, kraliçe ve astrologla ilgili, daha önceden bilmediği birşeyler öğrendi – kurgusunu temelden tehdit etmeyen bir bilgiydi bu, ufak bir-iki değişiklik yaparak bu bilgiyi de içermesini sağlamak işten değildi, ama yapmadı: kurgusunu bu haliyle yeterince seviyordu: Gerçek’e karşı bir kibirlenme söz konusuydu belki: hem, bu yeni bilgi gerçekten “olgu”muydu bakalım?

Bu ikircikli tutumunun, kendisi hakkındaki endişesiyle nasıl bağlantısı olduğunu fark etmesi uzun sürmedi: birileri de, onca özenle tuttuğu günlüğe rağmen bunu yapabilir, istediği veriyi alır, beğenmediğini safdışı bırakır, hatta gerçek olup olmadığını sorgulayacak kadar küstahlaşabilirdi. Yapılacak tek şeyi yaptı: günlüğe yaklaşımını değiştirdi: “saptamak” yerine “uçmak” öne çıktı böylece: çelişkili ifadeler kullanmaya başladı, yalanlar söyledi, olmamış şeyleri olmuş, söylenmemiş sözleri söylenmiş, hissedilmemişleri hissedilmiş gibi, gocunmaksızın, yazdı – yaşam da hikayeydi ya.

“Hammurabi Gerçekten Yaşadı mı Patron?” adlı eski bir öyküsünün, bir rastlantı sonucu, erkek dergilerinden birinde yayımlanmış olduğunu görünce, rastlantıların birer sanat yapıtı olduğunu anladı: öyküde Hammurabi aslında Babil kralı değil, saray yazıcısıydı yalnızca; yazdığı tabletlerde kendisinin kral olduğu sonucu da çıkarılabilecek ifadeler kullanmıştı –bilerek elbette– ve bugün biz...

Bu takıntı onun tekelinde değildi – P. Ackroyd, M. Bradbury, Cervantes ve hayalet avcısı diğer hayaletler bu işin suyunu çoktan çıkarmıştı; gölgelerin mirasına lanet okudu.

1987’de ortaya çıkmıştı, yazar olarak; yedi yıl sonra, 1994’te ortadan yok oldu, bir süre, daha önce yazmış olduğu şeyler kıyıda köşeden bulunup çıkartıldı, yayımlandı; eldeki malzeme bittikten sonra da kitapları çıkmaya devam etti ama: yaşayan kişi ile yazan kişi, aynı adı paylaşıyor da iki ayrı varlıktı; Yazar isyan edebilir, Yaşayan’a gereksinim duymayabilir, kendi başının çaresine bakabilirdi: Yazı, Yaşam’dan destek görmeden de üretebilirdi kendisini.

Her öyküyü birisinin yazdığına, çimdiklenmek acı veriyorsa kişinin öykü kişisi değil gerçek olduğuna, gerçek insanların da başka gerçek insanlar tarafından yazılamayacağına inanmak, olsa olsa illiklikti: hikayeler, geçirdikleri mutasyon sonucu, artık kendi kendilerini yazabiliyorlardı; Yazı artık Yazı’yı da önceliyordu; kimin kimi yazdığı belli değildi.

Bu metnin başlığını Borges'ten almıştı; metni de kendisinin yazmadığını iddia edecek kadar zayıf karakterliydi.